

Uniwersytet Warszawski

Wydział Zarządzania

Jagoda Maria Magiera

Numer albumu: 389000

Ujęcie finansowe oraz podatkowe wyniku finansowego spółki X

Praca magisterska

na kierunku: *Finanse, rachunkowość i ubezpieczenia*

w zakresie: *Finanse przedsiębiorstw i rachunkowość*

Praca wykonana pod kierunkiem

prof. zw. Dr hab. Jan Turyna

Katedra Finansów i Rachunkowości

Warszawa, czerwiec 2018 r.

Oświadczenie kierującego pracą

Oświadczam, że niniejsza praca została przygotowana pod moim kierunkiem i stwierdzam, że spełnia ona warunki do przedstawienia jej w postępowaniu o nadanie tytułu zawodowego.

Data

Oświadczenie autora (autorów) pracy

Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa została napisana przeze mnie samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami.

Oświadczam również, że przedstawiona praca nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w wyższej uczelni.

Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja pracy jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.

Data

Podpis autora (autorów) pracy

Streszczenie

Celem pracy było przedstawienie wyniku finansowego oraz wyniku podatkowego na podstawie danych spółki X w latach 2014-2016. W pierwszym rozdziale zawarto wstęp do rachunkowości, a także zarys polskiego prawa bilansowego oraz podatkowego. Drugi rozdział prezentował teorię związaną z ustaleniem wyniku bilansowego. W kolejnym rozdziale ujęto wynik podatkowy i ustalenie go w jednostce prawnej na podstawie prawa podatkowego. W ostatnim rozdziale ustalono wynik bilansowy spółki X w oparciu o informacje zawarte w poprzednich rozdziałach. Następnie w wyniku korekt przychodów i kosztów przedstawiono przejście z wyniku bilansowego do podstawy opodatkowania i ustalenia podatku dochodowego. W związku z różnicami jakie zaszły pomiędzy wynikiem bilansowym oraz podatkowym sformułowano odpowiednie wnioski.

Słowa kluczowe

wynik podatkowy, wynik bilansowy, podstawa opodatkowania, podatek dochodowy, wynik finansowy

Dziedzina pracy (kody wg programu Socrates-Erasmus)

04300 Księgowość, zarządzanie finansami

Tytuł pracy w języku angielskim

Presentation financial result in company X based on balance sheet low and tax low

Spis treści

Wstęp.....	6
Rozdział 1. Prawo bilansowe a prawo podatkowe	8
1.1. Zasady rachunkowości w Polsce	8
1.2. Prawo podatkowe	17
1.3. Różnice w prawie bilansowym i podatkowym.....	21
Rozdział 2. Bilansowe ujęcie wyniku finansowego	25
2.1. Przychody i koszty w prawie bilansowym	25
2.1.1. Przychody bilansowe - pojęcie i klasyfikacja.....	26
2.1.2. Przychody ze sprzedaży	27
2.1.3. Koszty powiązane z osiągnięciem przychodu	28
2.2. Pozostała działalność operacyjna	32
2.3. Przychody i koszty w działalności finansowej	34
2.4. Wynik finansowy	37
2.4.1. Składniki kształtujące wynik finansowy oraz jego rola w przedsiębiorstwie	37
2.4.2. Dwie metody ustalenia wyniku finansowego	38
2.4.3. Rozliczenie wyniku finansowego w przedsiębiorstwie.....	42
Rozdział 3. Kształtowanie się wyniku finansowego w ujęciu podatkowym.....	44
3.1. Przychody i koszty brane pod uwagę przy ustalaniu wyniku finansowego w prawie podatkowym	44
3.1.1. Przychody podatkowe	45
3.1.2. Pojęcie kosztów podatkowych i niepodatkowych	48
3.1.3. Zdefiniowanie kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodu	49
3.2. Wynik finansowy jako dochód do opodatkowania i sposoby jego ustalania	51
3.2.1. Odliczenia od dochodu	52
3.2.2. Stawka i dochód do opodatkowania	54
3.2.3. Należność podatkowa.....	55
3.2.4. Istotność wyniku finansowego obliczanego według prawa podatkowego	56
Rozdział 4. Wynik finansowy w aspekcie bilansowym oraz podatkowym spółki X.....	58
4.1. Zastosowana w pracy metoda badawcza	58
4.2. Charakterystyka sektora przedsiębiorstw usługowych i działalności omawianej spółki	58
4.3. Wynik finansowy spółki X według prawa bilansowego w latach 2014-2016.....	60
4.4. Wynik podatkowy spółki X według prawa podatkowego w latach 2014-2016	65
4.5. Omówienie różnic wynikających z odmiennych zasad ustalania wyniku finansowego badanej spółki	71

Zakończenie.....	73
Bibliografia.....	74
Wykaz skrótów.....	77
Spis tabel	78
Spis schematów	78
Spis wykresów.....	78

Wstęp

Utrzymanie dobrej kondycji finansowej w przedsiębiorstwie jest szczególnie trudne w dobie wciąż zmieniającego się otoczenia, doskonalenia technik oraz tworzenia coraz to nowych trendów. Jednym z mierników sytuacji ekonomicznej jest wynik finansowy. Przedstawia jasny i rzetelny obraz efektów działalności w spółce w okresie sprawozdawczym. Jest on zestawieniem z jednej strony przychodów jakie wygeneruje przedsiębiorstwo, a z drugiej kosztów, jakie musi ponieść, aby uzyskać korzyści ekonomiczne. Dodatni wynik finansowy określany mianem zysku oceniany jest jako pozytywne zjawisko w jednostce, gdyż wynika z umiejętnego realizowania założonych działań w obrębie działalności przedsiębiorstwa w danym okresie czasu. Pozwala zarówno na porównanie wyników z poprzednich lat, jak i na prognozowanie szacowanych przyszłych korzyści. Osiąganie wysokiego zysku jest nie tylko informacją o kondycji finansowej firmy, wiąże się to także z powstaniem obowiązku podatkowego wobec Urzędu Skarbowego. Jednak do ustalenia wysokości tego zobowiązania potrzebna jest dodatkowa ewidencja na potrzeby podatkowe. Wynika ona z rozbieżnych zasad stosowanych na gruncie prawa bilansowego i podatkowego związanych m. in. z ujęciem momentu powstania przychodu lub kosztu.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie odmiennego podejścia przy ustalaniu wyniku finansowego według prawa bilansowego oraz wyniku podatkowego zgodnie z prawem podatkowym. Dla potrzeb realizacji celu scharakteryzowano polskie prawo bilansowe oraz podatkowe, a następnie zidentyfikowano wynik finansowy ustalony metodą bilansową, a także metodą podatkową jako podstawa opodatkowania podatku dochodowego od osób prawnych.

Hipoteza badawcza, jaką postawiono na podstawie dotychczasowej wiedzy i studiów literatury odnosi się do stwierdzenia, że wynik finansowy w ujęciu bilansowym jest odmienny od wyniku ustalonego metodą podatkową.

W pierwszym rozdziale zawarto krótką historię rachunkowości. Następnie scharakteryzowano prawo bilansowe tj. najważniejsze pojęcia oraz zasady rachunkowości. Podstawą prawną, na jaką się powoływano była Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395 z późn. zm). W ten sam sposób opisano prawo podatkowe. Korzystano wówczas z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 r o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 317.). Na koniec pierwszego rozdziału zawarto najważniejsze różnice prawa bilansowego i podatkowego.

Kolejny rozdział dotyczył wyniku finansowego i sposobów jego ustalania. Zdefiniowano segmenty działalności w przedsiębiorstwie oraz przychody i koszty jakie niezbędne są do ustalenia wyniku. Następnie opisano wariant porównawczy i kalkulacyjny rachunku zysków i strat oraz sposób rozliczenia zysku bądź straty.

W trzecim rozdziale opracowano kwestię przejścia z pozycji wyniku brutto do podstawy opodatkowania. Szczegółowo zostały omówione zagadnienia przychodów i kosztów podatkowych, a także wyjątków z nimi związanych. W pracy zawarto metodę obliczenia wyniku podatkowego oraz sposób ustalenia wysokości podatku dochodowego wynikającego z dodatnich efektów działalności wygenerowanych przez przedsiębiorstwo.

W ostatnim rozdziale zaprezentowano wynik bilansowy spółki X dzięki przedstawieniu rachunku zysków i start jednostki oraz analizie poszczególnych pozycji. Na tej podstawie ustalono wynik brutto, który następnie skorygowano o pozycje dotyczące przychodów i kosztów należących, bądź nie, do kategorii podatkowych. Porównano oba wyniki oraz sformułowano wnioski dotyczące występujących różnic pomiędzy wynikami.

Rozdział 1. Prawo bilansowe a prawo podatkowe

1.1. Zasady rachunkowości w Polsce

Początki rachunkowości sięgają czasów starożytnych. Wykorzystując wtedy różnorodne notatki prowadzono wyrywkową i niepełną ewidencję. Było to związane z koniecznością wspomagania ludzkiej pamięci w zakresie prowadzenia ewidencjonowania przebiegu procesu produkcyjnego. Rachunkowość jest więc nauką historyczną, zajmującą się systemem ewidencji gospodarczej. Tworzenie podstaw księgowości zaczęło się w państwach starożytnych. Dynamiczny rozwój nastąpił jednak w średniowieczu, kiedy to ożywiły się stosunki handlowe miast włoskich¹. Pierwsze konta księgowe powstały w XIV wieku, a podwójny zapis księgowy ewidencji zdarzeń gospodarczych obowiązuje po dzień dzisiejszy². Rewolucja przemysłowa zapoczątkowana pod koniec XVIII w. wymusiła na rachunkowości ulepszanie jej i przystosowanie do potrzeb oraz warunków gospodarki kapitalistycznej. Zaczęła się więc kształtować ideologia rachunku kosztów, a wraz z nią rachunkowość dla potrzeb zarządzania, której praktyki były stosowane przez kolejne dziesięciolecia³. Do Polski zasady i metody księgowe sprowadzone zostały głównie przez niemieckich kupców. Potwierdza to fakt, że na początku księgi handlowe prowadzone były w języku niemieckim, dopiero kiedy w XVI wieku nastąpiła polonizacja rodzin kupieckich, zaczęto wprowadzać księgi w języku polskim. Znajdujące się w Gdańsku najlepsze zbiory w Muzeum Rachunkowości świadczą o tym, że było to miasto z najbardziej rozwiniętym ośrodkiem handlowym w tamtym okresie. Podręczniki z Gdańska aż do końca XVIII w. były jedynymi książkami wykorzystywanymi w księgowości polskiej, a wiele myśli z obszaru rachunkowości przetrwało do dziś i są dalej wykorzystywane. Zmieniły się jedynie narzędzia prowadzenia zapisów oraz wprowadzania danych księgowych⁴. Na początku wszystko prowadzone było ręcznie. Z biegiem czasu wprowadzono maszyny do pisania oraz maszyny liczące. W dużym stopniu ułatwiło to pracę rąk ludzkich w księgowości. Jednak pomimo ciągłego doskonalenia i mechanizowania pracy ludzkiej poprzez różnego rodzaju programy

¹ L. Pacioli, *Tractatus XI de Computis et Scripturis. Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita, Traktat o rachunkowości* wydany z okazji Jubileuszu 100-lecia organizacji księgowych na ziemiach polskich 1907-2007, SKwP, Warszawa 2007, s. 70.

² Prof. dr hab. A. M. Bernacki, *Rachunkowość i finanse podmiotów gospodarczych*,

³ Por. H. T. Johnson, R. S. Kaplan, *Relevance Lost. The Rise and Fall of Management Accounting*, Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts 1987, s. 12.

⁴ E. Łazarowicz, *Historia powstania księgowości podwójnej i rachunku kosztów*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2011, s. 10-23.

księgowe, które są bardzo przydatne w firmie, dalej potrzebna jest osoba, która sprawuje pieczę nad obiegiem dokumentów w przedsiębiorstwie⁵.

Przechodząc do zdefiniowania rachunkowości nie można przytoczyć jednego terminu, który idealnie odzwierciedlałby to pojęcie. Jedną ze starszych definicji, sformułowaną przez S. Skrzywaną mówi, że „Rachunkowość jest szczególnym rodzajem ewidencji odzwierciedlającej działalność gospodarczą i sytuację majątkową jednostki gospodarującej. Rachunkowość jest szczególnym rodzajem jednostkowej ewidencji gospodarczej, ponieważ ma ściśle określony podmiot i przedmiot oraz stanowi zamknięty system ewidencji ciągłej (w czasie), jest więc ściśle określonym układem metod, zasad i reguł ujmowania, grupowania, prezentowania i interpretowania wyrażonych w pieniądzu danych liczbowych o przedmiocie i ewidencji”⁶. Z kolei definicja podkreślająca ewidencyjny aspekt sprowadza się do określenia rachunkowości jako całościowego i zwartego systemu, w którym następuje ciągle i systematyczne gromadzenie, przetwarzanie oraz prezentacja wszelkiej informacji ekonomicznej⁷. Odmienne definicje kładą nacisk na usługową rolę rachunkowości, która dostarcza informacji wartościowej o indywidualnej jednostce gospodarczej⁸. Reasumując wszystkie definicje określa się zatem rachunkowość jako system informacyjny, który zaspokaja potrzeby informacyjne, zarówno podmiotów wewnętrznych jak i zewnętrznych, i należy na nią patrzeć szerzej oraz nie utożsamiać jej zadań jedynie z ewidencją i kontrolą⁹.

W ubiegłym stuleciu już od początku lat dziewięćdziesiątych dokonywano zmian w systemie gospodarczym. Przełomem dla polskiej rachunkowości było wejście w życie Ustawy o rachunkowości, z dnia 29 września 1994 roku. Poprzez określenie podstawowych wymogów, którym rachunkowość powinna odpowiadać, utworzył się fundament porządku prawnego w dziedzinie rachunkowości. Postępujący rozwój i globalizacja, a także chęć ciągłego przekształcania gospodarki rynkowej w Polsce, wymagają stosowania akceptowanych w społeczności międzynarodowej oraz jednolitych dla wszystkich zasad rachunkowości. Wprowadzenie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, która była odpowiedzią na powyższe problemy nadała nowy jakościowo wymiar dla polskiej rachunkowości. Zawarte w niej były nowe definicje kategorii finansowych, oraz zmiany dotyczące wyceny aktywów i pasywów, a także zmiany dotyczące

⁵ E. Łazarowicz, *Podstawy rachunkowości w świetle polskiego prawa bilansowego*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2013, s. 135-146.

⁶ S. Skrzywan, *Teoretyczne podstawy rachunkowości*, PWE, Warszawa, 1971, s. 13-14.

⁷ Praca zbiorowa pod redakcją K. Sawickiego, *Zasady rachunkowości jednostek gospodarczych*, PWE, 2004, s. 10-20.

⁸ E. Burzym, *Rachunkowość przedsiębiorstw i instytucji*, PWE, Warszawa 1980, s. 13.

⁹ I. Olchowicz, *Podstawy rachunkowości*, Tom I, Wydanie 7, Difin, Warszawa 2009, s. 13-14.

ustalania wyniku finansowego i prezentacji informacji w sprawozdaniach finansowych. Późniejsze zmiany miały na celu wdrożenie do polskich norm postanowień dyrektywy, które obejmowały obowiązek zamieszczenia objaśnień uzupełniających w sprawozdaniu z działalności oraz w informacji dodatkowej. Kolejne zmiany polegały na harmonizacji, uściśleniu i dostosowaniu części postanowień ustawy o rachunkowości do pozostałych przepisów. Ponadto rozszerzono treść ustawy o tematykę dotyczącą prowadzenia ksiąg rachunkowych w formie usługowej, która dotychczas regulowana była rozporządzeniami Ministra Finansów. Niedawno wprowadzone zmiany miały na celu wdrożenie do prawa bilansowego regulacji z dyrektywy unijnej z 26 czerwca 2013 r. Dyrektywa ta dotyczyła rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań oraz powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek¹⁰. Nowelizacje ustawy o rachunkowości wprowadziły wiele istotnych zmian dla rachunkowości i sposobu rozumienia podstawowych kategorii tego zakresu. Zmiany i ich kierunek wytyczany jest dzięki Międzynarodowym Standardom Rachunkowości, z kolei ich kontynuacją są Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. W praktyce istnieje „dwutorowość” w stosowaniu zasad rachunkowości. Pierwszą grupę podmiotów stanowią jednostki, które stosują ustawę o rachunkowości. Jest to ich wiążący przepis, który ma tradycyjny charakter i to właśnie ta grupa stanowi większość podmiotów. W przypadkach nieuregulowanych przepisami w ustawie, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości, które zostały wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości. Z kolei jeśli nie znajdą odpowiedniego standardu mogą stosować MSSF. Do 2005 roku obowiązywało jednolite prawo bilansowe i wszystkie jednostki podlegały tym zasadom. Po zmianie część jednostek, a są to jednostki publiczne, obowiązkowo bądź fakultatywnie miała prowadzić księgi rachunkowe i sporządzać sprawozdania finansowe na podstawie MSR. Stosowanie MSR pomaga przedstawić sytuację finansową jednostki bliższą warunkom rynkowym oraz dostosować do przemian gospodarczych, pozwalając na elastyczne rozwiązania¹¹. Takie klasyfikowanie jednostek w związku z formą prawną prowadzi do odmiennego prezentowania w zestawieniach finansowych poszczególnych pozycji.¹² Dlatego należy w tym miejscu zaznaczyć, że w niniejszej pracy oparto się jedynie na założeniach ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994r. z późniejszymi wielokrotnymi zmianami.

¹⁰ E. Kalwasińska, D. Maciejowska, *Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa według polskiego prawa bilansowego*, WWZ, Warszawa 2016, s. 7-8.

¹¹ M. Szmigielski, W. Lachowski, *MSSF- co warto wiedzieć*, „Rachunkowość” nr 12/2004.

¹² I. Olchowicz, A. Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*, Difin, Warszawa 2015, s. 11-22.

Ustawa o rachunkowości zawiera przepisy mówiące o sposobie prowadzenia działalności inaczej mówiąc- zakresem przedmiotowym ustawy o rachunkowości jest w szczególności¹³:

- przyjęta polityka rachunkowości,
- sposób prowadzenia ksiąg, (ujmowanie zdarzeń gospodarczych w porządku chronologicznym oraz systematycznym),
- sposób przeprowadzania inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,
- wycena poszczególnych aktywów i pasywów, a także ustalanie wyniku finansowego spółki,
- sposób łączenia się spółek i konsekwencje bilansowe,
- ogłaszanie i badanie sprawozdań finansowych, w przypadkach określonych polskim prawem bilansowym,
- sposób i okres gromadzenia i przechowywania dokumentacji rachunkowej,
- prowadzenie ksiąg rachunkowych w formie usługowej.

Ustawa reguluje odpowiedzialność za obowiązki w zakresie rachunkowości. Odpowiedzialnym jest kierownik jednostki, czyli członek zarządu, bądź członkowie jeśli jest to organ wieloosobowy z wyłączeniem ustanowionych przez jednostkę pełnomocników¹⁴. Kierownikami mogą być także wspólnicy prowadzący sprawy spółki, bądź osoba fizyczna, która prowadzi działalność gospodarczą. W przypadku powierzenia odpowiedzialności bezpośredniej innym jednostkom lub osobom w formie pisemnej i za ich zgodą, odpowiedzialność przechodzi na np. głównego księgowego czy też jednostkę prowadzącą księgi rachunkowe, w wynikającym z umowy zakresie.

Obligatoryjnym obowiązkiem w zakresie rachunkowości jest przyjęcie właściwych, wewnętrznych zasad, które stanowią politykę rachunkowości. Jednostka powinna posiadać dokumentację w języku polskim, w której opisuje zasady polityki rachunkowości, a mianowicie określenie¹⁵:

- roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych,
- metod wyceny aktywów i pasywów, a także metod ustalania wyniku finansowego,
- sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych (zakładowy plan kont, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, wykaz ksiąg rachunkowych bądź zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe, opis systemu przetwarzania danych),
- rozwiązań służących ochronie danych i zbiorów.

¹³ Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395), art. 4 ust. 3.

¹⁴ Art. 4 ust. 5, UoR.

¹⁵ Art. 10 ust. 1, UoR.

Dokumentacji polityki rachunkowości nie musi sporządzać i posiadać jednostka, która nie podlega ustawie o rachunkowości, np. taka która używa do ujmowania zdarzeń gospodarczych podatkowej księgi przychodów i rozchodów¹⁶.

Rok obrotowy wymagający określenia w polityce rachunkowości to rok kalendarzowy, bądź inny okres trwający 12 miesięcy służący także do celów podatkowych. Rok obrotowy oraz jego zmiany określa statut lub umowa, na podstawie której utworzono jednostkę. Po zmianie roku obrotowego pierwszy po zmianie rok powinien być dłuższy niż 12 miesięcy¹⁷. Z kolei okres sprawozdawczy dotyczy okresu, za który sporządza się sprawozdania finansowe lub inne sprawozdania sporządzane na podstawie ksiąg rachunkowych¹⁸.

Podmiotami rachunkowości jest szeroki krąg różnorodnych jednostek. Odmierna na ogół jest ich forma własności, forma prawna czy organizacyjna, a także charakter działalności oraz jej rozmiary. Można wyróżnić podmioty prowadzące działalność gospodarczą w formie zarobkowej i jest to zdecydowana większość jednostek. Inne prowadzą działalność niezarobkową, a są i takie, które nie prowadzą działalności gospodarczej a są podmiotami rachunkowości (stowarzyszenia, związki zawodowe, partie polityczne). Zakres podmiotowy dotyczy jednostek posiadających siedzibę lub miejsce zarządu na terytorium RP, z wyjątkiem tych jednostek, które sporządzają sprawozdania zgodnie z MSR lub MSSF oraz interpretacjami z nimi związanymi ogłoszonymi w formie rozporządzeń¹⁹. Podmiotami rachunkowości są zatem: spółki handlowe, kapitałowe, osobowe, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, jednostki organizacyjne działające na podstawie prawa bankowego oraz innych przepisów takich jak: o obrocie papierami wartościowymi, o funduszach inwestycyjnych, o działalności ubezpieczeniowej, o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Podmioty rachunkowości to także: gminy, powiaty, województwa i ich związki, państwowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie jednostki budżetowe oraz zakłady budżetowe²⁰, osoby zagraniczne, oddziały i przedstawicielstwa zagraniczne w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Są to także wszelkie inne jednostki opisane szczegółowo w artykule 2. ustawy o rachunkowości.

Należy podkreślić, że nowelizacje ustawy o rachunkowości wprowadziły w ostatnim czasie przepisy prawa unijnego z zakresu podmiotowego dotyczące jednostek mikro i małych. Jednostka będzie uznana za taką tylko wtedy, gdy organ zatwierdzający sprawozdanie

¹⁶ K. Szaruga, R. Seredyński, *Dokumentacja zasad (polityki) rachunkowej ODDK*, Gdańsk 2015, s. 9.

¹⁷ Art. 3 ust. 1 pkt 9, UoR.

¹⁸ Art. 3 ust. 1 pkt 8, UoR.

¹⁹ Art. 2, UoR.

²⁰ I. Olchowicz, *op. cit.* s. 23.

finansowe podejmie decyzje o zastosowaniu do sporządzenia sprawozdania finansowego któregokolwiek uproszczenia określonego w ustawie²¹.

Jednostkami mikro są więc spółki handlowe (osobowe, kapitałowe, w tym także w organizacji) oraz spółki cywilne²² i osoby prawne, które w roku obrotowym w którym sporządzają sprawozdanie finansowe jak i w poprzedzającym ten rok obrotowy, natomiast jednostki które rozpoczęły działalność - w roku obrotowym rozpoczęcia działalności, nie przekroczyły co najmniej dwóch z wymienionych wielkości:

- 1 500 000 zł - suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- 3 000 000 zł – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- 10 osób - średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty.

Jednostkami mikro są również:

- 1) związki zawodowe, organizacje pracodawców, społeczno - zawodowe organizacje rolników, izby gospodarcze, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, organizacje samorządu zawodowego, organizacje samorządu gospodarczego oraz Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych - w przypadku, gdy nie prowadzą działalności gospodarczej,
- 2) osoby fizyczne, spółki partnerskie, spółki cywilne i jawne osób fizycznych, których przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów czy usług oraz operacji finansowych w poprzednim roku obrotowym są niższe niż 2 000 000 euro w przeliczeniu na walutę polską, w stosunku do których organ podjął decyzję dotyczącą sporządzania sprawozdania finansowego²³.

W przypadku jednostek małych można je zidentyfikować jako spółki wymienione w definicji jednostek mikro, które w roku obrotowym w którym sporządzają sprawozdanie finansowe jak i w poprzedzającym ten rok obrotowy, natomiast jednostki które rozpoczęły działalność - w roku obrotowym rozpoczęcia działalności, nie przekroczyły co najmniej dwóch z wymienionych wielkości

- 17 000 000 zł - suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- 34 000 000 zł – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- 50 osób - średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty.

Jednostkami małymi są także:

²¹ Art. 3 Ust. 1a-1d, UoR.

²² Z zastrzeżeniem Art. 2 ust. 1 pkt. 2, UoR.

²³ Szczegółowa definicja jednostki mikro w Art. 3 ust. 1a-1b, UoR.

1) osoby fizyczne, spółki partnerskie, spółki cywilne i jawne osób fizycznych, które prowadzą księgi i opracowują sprawozdania finansowe zgodnie z ustawą, mimo że ich przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów lub usług w poprzednim roku obrotowym nie przekroczyły limitu 2 000 000 euro w przeliczeniu na walutę polską, w stosunku do których organ podjął decyzję dotyczącą sporządzania sprawozdania finansowego²⁴.

Procedura prowadzenia rachunkowości zależy od przyjętych zasad wynikających z aktów prawnych, MSSR, dyrektyw unijnych, a także z norm zwyczajowych i tradycji. Głównym celem rachunkowości jest dostarczenie obszernej informacji o sytuacji finansowej jednostki szerokiemu gronu odbiorców, głównie podmiotom zewnętrznym. Aby zrealizować ten cel w sposób należyty, jednostka musi przestrzegać nadrzędnych zasad rachunkowości. Są one wymienione w ustawie o rachunkowości. Według niej jednostki zobowiązane są do stosowania zasad rachunkowości w sposób zapewniający rzetelne i jasne udokumentowanie swojej sytuacji finansowej i majątkowej, a także wyniku finansowego.

Zasada jasnego i rzetelnego obrazu jest główną zasadą prowadzenia ksiąg rachunkowych²⁵. Kierownictwo jednostki powinno wybrać i stosować zasady rachunkowości tak, aby wszystkie informacje jakie dostarczane są przez system rachunkowości²⁶:

- były przydatne w procesie podejmowania decyzji przez użytkownika,
- wiarygodnie odzwierciedlały wyniki finansowe i treść ekonomiczną zdarzeń i transakcji,
- były obiektywne,
- były zgodne z zasadą ostrożnej wyceny,
- były kompletne.

Aby rzetelnie i jasno przedstawić sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy należy ująć w sprawozdaniu wszystkie zdarzenia istotne do oceny tej sytuacji. W związku z tym, zdarzenia występujące po dacie sporządzenia bilansu jak i zdarzenia skutków błędów z lat ubiegłych powinny również znaleźć się w sprawozdaniu. Z kolei jeśli zastosowanie którejkolwiek zasady rachunkowości nie pozwoliłoby na rzetelny i jasny obraz, dozwolone jest aby nie stosowała tej zasady z zastrzeżeniem uzasadnienia w informacji dodatkowej przyczyn niezastosowania określonej zasady oraz wpływu jaki wywiera na obraz sytuacji finansowej i majątkowej jednostki, a także na wynik finansowy²⁷.

²⁴ Szczegółowa definicja jednostki małej w Art. 3 ust. 1c-1d.

²⁵ J. Gierusz, *Plan kont z komentarzem*, ODDK, Gdańsk 2012, s.11.

²⁶ G. Bailey, K.Wild, *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości w praktyce*, FRR w Polsce, Warszawa 2002, s. 49.

²⁷ Art. 4 ust. 1b, UoR.

Zasada istotności dotyczy uproszczeń, które mogą być stosowane przez jednostkę, jednak tylko w przypadku, w którym nie nastąpi istotny ujemny wpływ na osiągnięcie zakładanego celu, czyli zachowania wiernego i j i prawdziwego obrazu. W ewidencji księgowej należy jednak zapewnić wyszczególnienie tych operacji, które w istotny sposób wpływają na jakość i ocenę sytuacji finansowej jednostki. Nie można także uznać poszczególnych pozycji za nieistotne w przypadku, gdy łącznie nieistotne pozycje uzna się za istotne.

Zasadę ciągłości rozumie się poprzez następujące sformułowania:

- przyjęte zasady rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, prowadząc w kolejnych latach jednakowe grupowania operacji gospodarczych,
- aktywa i pasywa powinny być wyceniane w sposób ciągły, a odpisy amortyzacyjne powinny być obliczane tymi samymi metodami,
- wynik finansowy powinien być ustalany zawsze w ten sam sposób,
- sprawozdania finansowe powinny być sporządzane w jednakowych zestawieniach.

Zapewnienie porównywalności danych w kolejnych latach jest głównym celem stosowania zasady ciągłości. Zmiana polityki rachunkowości nie jest odstępstwem od zasady ciągłości, jeśli w sposób wierniejszy odzwierciedla sytuację majątkową i finansową (tym sposobem zachowany jest rzetelny i wierny obraz), a także przedstawione zostaną przyczyny i rodzaj zmian oraz wpływ na wynik finansowy jednostki w roku obrotowym. Ponadto należy doprowadzić sprawozdanie poprzedzające rok sprawozdawczy do takiej postaci, aby dane w obu przypadkach były porównywalne.

Zasada kontynuacji działalności dotyczy założenia, że w dającej się przewidzieć przyszłości jednostka będzie kontynuowała swoją działalność w znacząco niezmiennym zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji czy upadłości, z wyjątkiem sytuacji kiedy jest to niezgodne ze stanem prawnym lub faktycznym. Kierownik jednostki ocenia zdolność do kontynuowania działalności uwzględniając wszystkie informacje jakie dostępne są na dzień sporządzania sprawozdania, dotyczącej przyszłości obejmującej nie krótszy niż rok od dnia bilansowego okres. Jednostka musi zawrzeć stwierdzenie o zdolności do kontynuowania działalności we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. W przypadku braku możliwości kontynuowania działalności na jednostce ciąży obowiązek wielu dodatkowych wymagań określonych w art. 29 UoR. Związane są głównie z wyceną aktywów, z odpisami z tytułu trwałej utraty wartości, a także z utworzeniem rezerw na przewidywane koszty oraz straty wynikające z zaniechania bądź utraty zdolności do kontynuacji działalności.

Zasada memoriałowa mówi o tym, że należy ująć w księgach rachunkowych i wyniku jednostki wszystkie osiągnięte przychody wraz z kosztami związanymi z osiągnięciem tych

przychodów, dotyczących danego roku obrotowego, niezależnie kiedy zostanie uregulowana wpłata. Przykładem może być wynagrodzenie marcowe będzie kosztem marca, nawet jeśli wypłacane jest w kwietniu. Aby ułatwić realizację tej zasady termin sporządzania sprawozdań ustalony został na 3 miesiące po zakończeniu roku obrotowego, aby możliwe było zaewidencjonowanie dowodów księgowych dotyczących roku obrotowego. Możliwe jest także zastępowanie w przypadku operacji dotyczących roku obrotowego znanych jednostce, jednak nieudokumentowanych przez kontrahentów właściwymi dowodami zewnętrznymi, jednak dotyczy to wyłącznie operacji, których przedmiotem nie są zakupy opodatkowane podatkiem od towarów i usług²⁸.

Przez zasadę współmierności rozumie się obowiązek zaliczania do aktywów lub pasywów okresu sprawozdawczego przychodów lub kosztów dotyczących przyszłych okresów oraz przypadających na ten okres sprawozdawczy kosztów, które go dotyczą, a nie zostały jeszcze poniesione. Istnieją dwa aspekty współmierności. Współmierność czasowa przejawia się występowaniem rozliczeń międzyokresowych kosztów czynnych czy biernych oraz rozliczeń międzyokresowych przychodów. Druga to współmierność przedmiotowa. Przykładem może być firma, która wytworzyła 100 sztuk produktu i sprzedała 50 sztuk. Określając przychody ze sprzedaży dla 50 sztuk należy przypisać koszty jakie firma poniosła na wyprodukowanie tych 50 sztuk, a nie produktów wytworzonych czyli 100. Praktyczny przejaw zachowania zasady współmierności można zauważyć w wariancie porównawczym rachunku zysków i strat pod pojęciem „zmiana stanu produktów”. Zmiana stanu oznacza tu jednak zarówno zmianę stanu produkcji w toku jako przedmiotowy aspekt, ale także zmianę RMK jako aspekt czasowy.

Zasada ostrożności polega na wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów przy zastosowaniu rzeczywiście poniesionych na ich nabycie cen²⁹. Wynika z faktu niepewności, która towarzyszy wielu transakcjom oraz odnosi się do pomiaru wyniku finansowego, a także wyceny bilansowej. Stosując zasadę ostrożności bez względu na wysokość wyniku finansowego, należy uwzględnić:

- pomniejszenie wartości użytkowej bądź handlowej składników majątku, które nie spowodują, że nastąpi początkowo spodziewany wzrost korzyści ekonomicznych z ich dysponowania,
- jedynie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne oraz zyski nadzwyczajne,

²⁸ Art. 20 ust. 4, UoR.

²⁹ Redakcja naukowa K. Czubakowska, *Rachunkowość przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2014, ss. 25-30.

- wszystkie pozostałe koszty operacyjne czy straty nadzwyczajne, które zostały poniesione,
- rezerwy na ryzyko znane jednostce, grożące straty lub skutki innych zdarzeń³⁰.

Nie oznacza to jednak że stosując zasadę ostrożności możliwe jest tworzenie nadmiernych rezerw, celowe obniżanie wartości aktywów czy przychodów, bądź podwyższanie kosztów lub zobowiązań.

Przyjęte zasady rachunkowości, w tym także wycena aktywów i pasywów oraz pomiar wyniku finansowego muszą być ujęte w informacji dodatkowej, a dokładniej we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. Zasady te mają za zadanie wypracować w miarę ujednolicony i stabilny system sprawozdawczości finansowej w rzeczywistości gospodarczej, która w dzisiejszych czasach ulega ciągłym zmianom.

1.2. Prawo podatkowe

Drugim obszarem jaki został opracowany w związku z porównaniem wyniku finansowego spółki w różnych ujęciach jest aspekt podatkowy. W tej części pracy skupiono się na tematach prawa podatkowego oraz ogólnej charakterystyce podatków. Następnie zostały wyjaśnione bardziej szczegółowo informacje z zakresu podatku dochodowego od osób prawnych. Podstawowa wiedza na temat podatków pozwoli lepiej zrozumieć dalsze działania w kierunku wyniku finansowego w ujęciu podatkowym.

Na świecie występuje różnorodność systemu podatkowego. Nie ma uniwersalnego modelu systemu podatkowego, który by mógł być stosowany we wszystkich krajach³¹. Podlega on ciągłej ewolucji, a dodatkowo jego charakter można określić jako niestabilny³². To tradycja historyczna, struktura administracyjna, warunki polityczne oraz ekonomiczne kształtują systemy podatkowe w państwach³³. O systemie podatkowym można mówić w przypadku kiedy spełnione zostaną następujące postulaty:

- podatki nie nachodzą na siebie (nie pojawia się podwójne opodatkowanie) oraz
- system jest „szczelny” (nie występuje luka podatkowa, która może być wykorzystana przed podmiot, aby nie płacić podatku).

W celu właściwego funkcjonowania systemu podatkowego stworzone zostały zasady podatkowe. Należy rozumieć to jako kryteria, jakimi powinien charakteryzować się idealny

³⁰ Art. 7. ust 1, UoR.

³¹ A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki i prawo podatkowe. Dla studentów i praktyków*, wyd. trzecie, Poznań 1998, s. 82.

³² W.A. Nowak, *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek*, Oficyna, Warszawa 2012, s. 186-187.

³³ S. Dolata, *Podstawy wiedzy o podatkach i polskim systemie podatkowym*, Opole 1999, s. 51-54.

system podatkowy, określający przez kraj pewne funkcje, realizując warunki oraz założenia, jakim ma odpowiadać dana struktura podatku. Wszystkie zasady podatkowe nigdy nie będą w pełni uwzględnione w konstrukcji podatku, jednak stopień, w jakim struktura podatku odzwierciedla te zasady świadczy o „wielkości podatku”. Zestawy podatków tworzące system podatkowy powinny być wzajemnie ze sobą zintegrowane oraz obowiązywać w danym państwie w określonym czasie³⁴.

Przepisy prawa podatkowego powszechnie obowiązującego są zawarte w:

- Konstytucji,
- ustawach podatkowych,
- ratyfikowanych umowach międzynarodowych,
- rozporządzeniach,
- aktach prawa miejscowego (Konstytucja RP),
- aktach prawa wewnętrznego (Uchwały Rady Ministrów, Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów)³⁵.

Jedną z norm prawnych z zagadnień prawa podatkowego jest ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2017 r. Poz. 201). Treść ustawy zawiera podstawowe pojęcia podatkowe oraz ogólne zasady stosowania prawa, a także konstrukcje poszczególnych podatków. Przechodząc do pojęcia podatku tłumaczyć go można jako świadczenie pieniężne nakładane na podatnika przez państwo bądź inne podmioty publicznoprawne w oparciu o przepisy prawa³⁶. Według ordynacji podatkowej podatek to publicznoprawne, przymusowe, nieodpłatne i bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej³⁷. Ze względu na ich szczególne miejsce i charakter w systemie gospodarczym można wyróżnić podstawowe funkcje: fiskalną, redystrybucyjną, stymulacyjną i informacyjną. Podatki to podstawowy instrument polityki fiskalnej, gdyż stanowią główne źródło dochodów budżetu państwa, dzięki którym realizowane są zadania przynależne władzy publicznej³⁸. Występuje jednak różnorodność pod względem wydajności podatków. Pod tym kątem można wyróżnić cztery podatki: podatek od wartości dodanej VAT, podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek akcyzowy oraz podatek dochodowy od osób prawnych. Wpływ z tych podatków w 90% zasila budżet państwa. Jednak oprócz państwa także gminy i województwa w dużej części

³⁴ R. Wolański, *System podatkowy w Polsce*, Oficyna, Warszawa 2009, s. 48-50.

³⁵ L. Bylicki, *Polski system podatkowy zagadnienia ogólne*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, 2016, s. 298.

³⁶ I. Olchowicz, *Rachunkowość podatkowa*, Difin, Warszawa 2000, s. 11-25.

³⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. *Ordynacja podatkowa* (Dz. U. z 2017 r. Poz. 201), art.6.

³⁸ W.A. Nowak, *op. cit.* s. 187.

otrzymują wpływy z podatków. Wśród najmniej wydajnych podatków znajduje się podatek tonażowy, którego wpływy w udziale do wszystkich podatków są znikome. Koszty obsługi tego podatku przewyższają wpływy do budżetu. Z kolei funkcja redystrybucyjna kształtuje dochód i majątek będący do dyspozycji podatników. Dotyczy przesuwania elementów dochodu narodowego, przez co podatki mogą regulować udział dochodu narodowego tych jednostek w stosunku, do których państwo nie ma możliwości posługiwania się instrumentami innymi niż ceny czy płace. Funkcja stymulacyjna wykorzystuje instrumenty podatkowe, aby wywrzeć wpływ na warunki działania podmiotów, a także na tempo i kierunki ich rozwoju. Polega na takim opracowaniu podatków, aby sprzyjały gospodarności działania i pobudzały do osiągania pozytywnych wyników finansowych i ekonomicznych. Urzeczywistnia się przez zróżnicowanie wysokości obciążeń podatkowych, co może wpłynąć zachęcająco, bądź zniechęcająco na podejmowanie decyzji dotyczących rozpoczęcia lub likwidowania działalności, a także na ustalenie zakresu jej działania. Realizacja wszystkich wpływów z podatków dostarcza informacji o prawidłowościach i problemach, jakie występują w procesach gospodarczych.

Stałe elementy podatków to: przedmiot i podmiot podatku, podstawa opodatkowania oraz skala i stawki podatkowe. Oprócz tego wyróżnia się zwolnienia, ulgi i zniżki bądź zwiększenia podatkowe, a także warunki zapłaty podatku³⁹. Istnieją różne kryteria klasyfikowania podatków. Pierwszym kryterium jest przedmiot opodatkowania. Wyróżnia się więc:

- podatki majątkowe- dotyczą posiadania całości lub składników majątku, nabycia, zbycia lub przyrostu majątku,
- podatki konsumpcyjne- ich źródłem jest dochód wydatkowany, a kwota podatku umieszczona jest w cenie, więc rzeczywisty ciężar ponosi społeczeństwo,
- podatki przychodowe- przedmiotem ich opodatkowania jest przychód, czyli cały wpływ brutto, bez potrącania kosztów jego uzyskania,
- podatki dochodowe- wysokość tego podatku uzależniona jest od dochodu jaki osiągnie podatnik, a więc przychodów po potrąceniu kosztów ich uzyskania.

Ze względu na podmiot opodatkowania wyróżnia się:

- podatki od osób fizycznych,
- podatki od osób prawnych i jednostek nieposiadających osobowości prawnej.

³⁹ E. Walińska, *Rachunkowość finansowa*, wyd. III, Oficyna, Warszawa 2014, s. 40-41.

Istnieje także trzecie kryterium jako stosunek przedmiotu do opodatkowania do źródła podatku.

Przechodząc do zobowiązania podatkowego art. 21 Ordynacji podatkowej mówi o tym, że powstaje ono z dniem, w którym zaistniało zdarzenie związane z takim zobowiązaniem, bądź jest to także dzień doręczenia decyzji organu podatkowego zawierającej ustalenie wysokości zobowiązania. W momencie powstania zobowiązania podatkowego bez dokonywania wymiaru podatku, podatnik ma obowiązek obliczyć podatek i wpłacić w terminie na konto właściwego organu podatkowego oraz złożyć odpowiednią deklarację podatkową, a podatek wykazany w deklaracji jest podatkiem do zapłacenia⁴⁰. Organ podatkowy ma prawo wydać decyzję, w której określi wysokość zobowiązania podatkowego w przypadku, gdy uzna że podatnik nie wpłacił podatku w całości czy nie złożył deklaracji, albo kiedy kwota wykazana w deklaracji jest inna niż faktyczna kwota wynikająca z zobowiązania podatkowego. Celem postępowania podatkowego jest zapewnienie prawidłowej realizacji zobowiązań podatkowych, które określone są w przepisach. Normy dotyczące postępowania podatkowego regulują prawa jakie mają uczestnicy oraz obowiązki jakich muszą przestrzegać w postępowaniu podatkowym. Przepisy te regulują także zasady, jakimi muszą się kierować organy, zaczynając od wszczęcia postępowania, aż po wydanie decyzji oraz ewentualne postępowanie odwoławcze⁴¹.

Jeśli chodzi o relacje między przepisami Ordynacji podatkowej a ustawami podatkowymi, należy stwierdzić, że Ordynacja znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy dla rozwiązania danego problemu brak jest stosownego uregulowania w ustawie podatkowej. Zatem funkcją Ordynacji podatkowej jest *lex generalis*⁴² wobec ustaw podatkowych, które mają charakter szczegółowy⁴³.

Jedną z grup w klasyfikacji według kryterium przedmiotowego są podatki dochodowe, które bazują na rzeczywistym i czystym dochodzie. Stanowią one wydajne źródło dochodów budżetu państwa, a także są najbardziej precyzyjną grupą podatków, gdyż możliwe jest uwzględnienie w podstawie opodatkowania zmiennych, jakie wpływają na wielkość dochodu. Dwa podatki dochodowe jakie istnieją w Polsce to podatek dochodowy od osób fizycznych i podatek dochodowy od osób prawnych⁴⁴. Podatek dochodowy od osób prawnych reguluje Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. (Dz. U. 2018 r. poz. 317) w zakresie dochodów osób

⁴⁰ K. Koperkiewicz-Mordel i in., *Polskie prawo podatkowe*, Difin, Warszawa 2006, s. 31.

⁴¹ W. A. Nowak, op. cit. s. 191.

⁴² norma ogólna

⁴³ L. Bylicki, op. cit. s. 303.

⁴⁴ R. Wolański, op. cit. s. 35.

prawnych i jest inaczej nazywany podatkiem CIT. Podatnikami takiego podatku mogą być spółki kapitałowe (spółki z o. o. , spółki akcyjne) , spółki osobowe (komandytowo- akcyjne) oraz m. in. przedsiębiorstwa, szkoły wyższe, fundacje, stowarzyszenia, wspólnoty mieszkaniowe. Podmioty zwolnione z podatku CIT znajdują się w artykule 6 CIT i są to np. Skarb Państwa, Narodowy Bank Polski, jednostki budżetowe, fundusze inwestycyjne otwarte, fundusze emerytalne, Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Przedmiotem opodatkowania jest dochód podatkowy, czyli nadwyżka sumy przychodów podatkowych nad kosztami podatkowymi. W przypadku ujemnej nadwyżki, różnica jest stratą⁴⁵. Następnie można dokonać odliczeń w postaci różnego rodzaju ulg podatkowych, które zmniejszają wysokość podatku, między innymi poprzez zmniejszenie podstawy opodatkowania, stawek podatku czy bezpośredniego zmniejszenia kwoty podatku. Można także odliczyć stratę z poprzednich lat. Natomiast zwwyżki podatkowe powiększają kwotę podatku, są jednak rzadko stosowane. W prawie podatkowym można wyróżnić przedmiotowe i podmiotowe zwolnienia i ulgi. Pierwsze z nich związane są z przedmiotem opodatkowania, mają obszerne zastosowanie i różnorodny charakter. Są to między innymi w podatku dochodowym od osób fizycznych zasiłki, odszkodowania, stypendia; z kolei w podatku dochodowym od osób prawnych występują zwolnienia gospodarcze np. dotacje na realizację rozmaitych zadań finansowych z bezzwrotnej pomocy zagranicznej⁴⁶. Zwolnienia i ulgi podmiotowe są kierowane do określonych podatników, którzy zwolnieni są z obowiązku płacenia podatku (inwalidzi wojenni i wojskowi). Po tak dokonanych odliczeniach podatnik uzyskuje podstawę opodatkowania. W Polsce dochód osób prawnych opodatkowany jest stałą stawką 19%, a wielkość osiąganego dochodu nie warunkuje wysokości stawki.

Więcej informacji z zakresu podatku dochodowego od osób prawnych zawarto w rozdziale trzecim, gdzie szczegółowo omówiono ustalanie wyniku finansowego w ujęciu podatkowym.

1.3. Różnice w prawie bilansowym i podatkowym

Podmioty gospodarcze zobowiązane są do prowadzenia ewidencji księgowej w myśl prawa bilansowego, jednak w taki sposób, by określić wysokość dochodu do opodatkowania bądź straty podatkowej, podstawy opodatkowania oraz wysokość należnego podatku dochodowego. Ponadto jednostka ma zapewnić, że w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych znajdują się informacje niezbędne do wyliczenia odpisów

⁴⁵ K. Tomala, *Prawo podatkowe podatki dochodowe*, SKWP, Warszawa 2017.

⁴⁶ R. Wolański, op. cit. s. 26- 27.

amortyzacyjnych zgodnie z prawem podatkowym.⁴⁷ Zatem ciężkie zadanie mają biura rachunkowe, gdyż aby sprostać wyzwaniom podatkowym muszą prowadzić szeroko rozbudowaną ewidencję i dokumentację analityczną, a z drugiej strony pozaksięgową. Skutkiem jest prowadzenie podwójnej ewidencji, która dotyczy osiągniętych przychodów i poniesionych kosztów, a których pomiar jest prowadzony w inny sposób dla ustalenia wyniku finansowego oraz dla wyliczenia dochodu dla opodatkowania. Wszystko to prowadzone jest w jednym systemie⁴⁸. Rozbieżności między prawem bilansowym a podatkowym prowadzą do skomplikowanych i pracochłonnych działań podnosząc koszty prowadzenia przez biura rachunkowe systemu finansowo-księgowego. Dlatego jednostki gospodarcze starają się jak najbardziej zminimalizować rozbieżności między pomiarem dla potrzeb bilansowych i podatkowych, wykazując tak zwaną optykę podatkową, co oznacza, że podporządkowują pomiar bilansowy pomiarowi podatkowemu.

Porównując prawo bilansowe i podatkowe można zauważyć wiele różnic. Wynika to z odmiennego ujęcia momentu przychodów i kosztów, a także z odrębnych definicji tych pojęć w rachunkowości i podatku dochodowym. W systemie rachunkowości podatek może stanowić koszt, rozrachunek, bądź obciążenie wyniku finansowego. W praktyce rachunkowości podmiotów gospodarczych podatek obciążający wynik finansowy jest bardziej skomplikowany, gdyż występują tu największe rozbieżności między prawem bilansowym a podatkowym. Relacje między tymi prawami w każdym kraju są odmienne, a wynika to m. in. z sytuacji gospodarczej, zwyczaju czy sposobu finansowania całej gospodarki. Zbiory tych przepisów mogą funkcjonować jako odrębne autonomiczne elementy w systemie prawa w gospodarce lub bazować na jednolitych normach i regulacjach. Najczęściej jednak występują jako samodzielne zbiory norm prawnych, z tą uwagą że prawo podatkowe posiłkuje się prawem bilansowym i tylko częściowo wprowadza odrębne regulacje. Dotyczy to w szczególności podatku dochodowego⁴⁹.

Obszary niezgodności prawa bilansowego i podatkowego determinowane są bezpośrednio poprzez różnice między tymi normami prawa na poziomie zasad ogólnych. Regulacje podatkowe, zgodnie z funkcjami i celem podatku dochodowego, akceptują częściowo bądź nie akceptują w ogóle nadrzędnych zasad rachunkowości. Chodzi tu o zasadę kontynuacji działalności i memoriału. Powoduje to wyeliminowanie z dochodu podatkowego tych

⁴⁷ Art. 2, UoR, Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. 2018 r. poz.317.), art. 9, Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2018 r. poz. 200 ze zm.), art. 24.

⁴⁸ B. Micherda, *Prawo bilansowe i prawo podatkowe*, Difin, Warszawa 2011, s. 12-13.

⁴⁹ E. Walińska, op. cit. s. 43-44.

przychodów/ kosztów, które powstają w systemie rachunkowości na skutek przyjęcia założeń fundamentalnych. Jeśli chodzi o zasadę ostrożności, to jest ona w jeszcze mniejszym stopniu akceptowana przez prawo podatkowe z uwagi na uznanie kosztu, który do celów podatkowych nie stanowi kosztu w momencie naliczenia, a w momencie jego zrealizowania. Bowiem wymogi prawne stawiane systemom podatkowym to przejrzystość, logiczność oraz zwartość poszczególnych konstrukcji podatkowych, a także wymogi ekonomiczne jakimi są: wybór stosownych źródeł podatków, wysokości oraz momentu poboru podatku⁵⁰.

Taka rozbieżność na poziomie głównych zasad rachunkowości dotycząca prawa bilansowego i prawa podatkowego przekłada się na konkretny zakres różnic, najczęściej są to: różne stawki i metody przy amortyzacji, naliczone odsetki i różnice kursowe, rezerwy, odpisy aktualizujące wartość aktywów, leasing, podział i łączenie spółek, instrumenty finansowe, zyski kapitałowe, straty, otrzymane dywidendy. Różnice te mają charakter przejściowy i w większości wynikają z zasady przewagi treści nad formą oraz z zasady realizacji. Obszary tych różnic warunkują rozbieżności między dochodem podatkowym a bilansowym⁵¹. Rozbieżności te w gospodarce wolnorynkowej będą istniały zawsze, co wynika z autonomii obu obszarów prawa. Przyczyną z kolei są różne cele, którym wskazane regulacje służą. Najważniejszym celem w prawie bilansowym jest wierny i rzetelny obraz sytuacji finansowej. Ta informacja ma służyć głównie użytkownikom zewnętrznym, którzy w ten sposób mogą ocenić na jej podstawie efektywność działalności gospodarczej, czy zaprognozować kontynuację działalności w dającej się przewidzieć przyszłości. Poziom użyteczności zależy od cech jakościowych tychże informacji np. wiarygodność, zrozumiałość, porównywalność i przydatność.

Z kolei podstawowy cel prawa podatkowego to rozliczenie każdej jednostki gospodarczej działającej na rynku za dany okres, które jest prowadzone z myślą o realizacji konstytucyjnego obowiązku dotyczącego obciążeń podatkowych na rzecz państwa. Prawo podatkowe zainicjowało podporządkowanie pomiaru ekonomicznego bieżącym potrzebom budżetu państwa, które uzależnione są od wewnętrznych warunków gospodarczych danego kraju. Wynikiem tego są ciągłe zmiany zachodzące w przepisach prawa podatkowego, co przynosi ujemny wpływ na porównywalność obciążeń fiskalnych, które ponoszone były w latach poprzednich⁵². Zwolennicy podejścia, aby ujednolicić prawo bilansowe i podatkowe posiłkują się argumentami, które mają przynieść korzyści takie jak: zrozumiałość, prostota,

⁵⁰ R. Wolański op. cit. s. 31.

⁵¹ E. Walińska, op. cit. s. 49.

⁵² B. Micherda, op. cit. s. 12-13.

mała pracochłonność, równy podział zysku między akcjonariuszy oraz fiskusa, a także ochrona przed defraudacją podatków⁵³. Argumenty te byłyby przydatne w momencie kiedy ujednolicenie oznaczałoby, że prawo podatkowe podporządkuje się prawu bilansowemu, jednak w praktyce założenie takie jest mało realne.

Dlatego należy zaakceptować fakt, że różnice między wynikiem bilansowym i podatkowym są nieodłączną częścią rzeczywistości gospodarczej, co powoduje że „podatek dochodowy” jako kategoria ekonomiczna posiada dwa znaczenia. Po pierwsze, ze względu na zakres i cele prawa podatkowego i bilansowego pojęcie podatku jest inaczej rozumiane i ustalane. Prawo podatkowe mówi, że jest to podatek należny, ustalany jako iloczyn stawki podatkowej oraz podstawy opodatkowania. Sposób i zasady ustalania podstawy opodatkowania oraz stawki podatkowe zawarte są w prawie podatkowym. W takim przypadku podatek ma charakter pieniężny, a jego naliczenie dostarcza jednostce informacji na temat wysokości wydatku w krótkim okresie⁵⁴.

Natomiast prawo bilansowe definiuje podatek dochodowy w szerszym zakresie. Kategoria ta składa się z dwóch elementów: podatku dochodowego bieżącego oraz podatku dochodowego odroczonego. Pierwszy element to podatek dochodowy należny, ustalany według zasad podatkowych. Różnica w przypadku podatku dochodowego odroczonego jest taka, że przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego korzystamy z przepisów prawa podatkowego, jednak sposób jego ustalania określa już prawo bilansowe. Zatem podatek odroczony to tylko kategoria w rachunkowości i nie można utożsamiać go z podatkiem dochodowym zawartym w prawie podatkowym.

Istnieje wiele różnic między prawem bilansowym a podatkowym. Dlatego w niniejszej pracy zawarto porównanie tych dwóch norm prawnych w aspekcie ujęcia wyniku finansowego. Z uwagi na fakt, że największe rozbieżności między prawem bilansowym a podatkowym powstają w zakresie podatków dochodowych, w kolejnej części rozważań szczegółowo opisano ustalenie i dojście do wyniku finansowego według prawa bilansowego oraz podatkowego, a co za tym idzie obciążenie jednostki podatkiem dochodowym.

⁵³ J. Flower, *Global Financial Reporting*, New York 2002, s. 33-36.

⁵⁴ Ł. Prysiński, *Przedsiębiorstwo i zarządzanie, The impact of differences in tax and accounting law on the assessment of the efficiency of business in the manufacturing sector*, Wyd. SAN, Warszawa 2015, s. 41-42.

Rozdział 2. Bilansowe ujęcie wyniku finansowego

2.1. Przychody i koszty w prawie bilansowym

Podjęmowanie prawidłowych decyzji w przedsiębiorstwie wymaga dużej wiedzy i posiadania wszechstronnej informacji o procesach gospodarczych jakie występują w jednostce. Równie ważna jest sytuacja finansowo-majątkowa. Szczególne znaczenie mają przychody i koszty, które odgrywają podstawową rolę w działalności jednostki, gdyż pozycje te kształtują relacje zachodzące w przedsiębiorstwie, a także jego stosunki z otoczeniem. Są załącznikiem procesu analizy podmiotu i jego działalności, a porównanie przychodów i kosztów prowadzi do ustalenia wyniku finansowego, który daje całościowy obraz sytuacji finansowej⁵⁵. Pojęcia przychodów i kosztów często mylone są z wpływami i wydatkami. Są to bliskoznaczne wyrazy, jednak o zupełnie innej wartości i interpretacji ekonomicznej i księgowej⁵⁶. Wpływy i wydatki związane są z regulowaniem zobowiązań i należności bądź zapłatą za usługi czy dobra, które polegają na przepływie środków pieniężnych. Poniżej przedstawiono ważne zależności dotyczące opisywanych kategorii.

Tabela 1. Zależności występujące pomiędzy kosztem i przychodem a wydatkiem i wpływem.

Zależność między kosztem a wydatkiem		PRZYKŁAD
KOSZT	WYDATEK	
TAK	JESZCZE NIE	Naliczone, niezapłacone odsetki od zobowiązań
TAK	NIE	Amortyzacja
JESZCZE NIE	TAK	Zakup materiałów za gotówkę, które jeszcze nie zostały zużyte
NIE	TAK	Splata raty kredytu
Zależność między przychodem a wpływem		
PRZYCHÓD	WPŁYW	
TAK	JESZCZE NIE	Należność dla jednostki za sprzedaż towarów
TAK	NIE	Otrzymana darowizna niepieniężna
JESZCZE NIE	TAK	Otrzymana zaliczka na przyszłe dostawy towarów
NIE	TAK	Zaciągnięcie kredytu bankowego

Źródło: E. Kalwasińska, D. Maciejowska, Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa według polskiego prawa bilansowego, WWZ, Warszawa 2016, s. 51.

⁵⁵ A. Cicha, K. Zasiewska, *Rachunkowość dla samodzielnych księgowych- ujęcie praktyczne*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2016, s. 291- 293.

⁵⁶ P. Szczypa, *Rachunkowość zarządcza- klucz do sukcesu*, CeDeWu, Warszawa 2015, s. 23 -26.

2.1.1. Przychody bilansowe - pojęcie i klasyfikacja

Ważnym celem jednostek gospodarczych jest nie tylko przetrwanie na rynku, ale także dążenie do pokonania konkurencji i osiągania coraz lepszych wyników. Dlatego podmioty te dostosowują swoje działania i strategie do wymogów i potrzeb rynku. Przychód jest kategorią ekonomiczną, która sprzyja długofalowemu rozwojowi i przetrwaniu na rynku. W ustawie o rachunkowości zawarte jest pojęcie przychodów jako uprawdopodobnione powstanie w danym okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, jakie występuje w formie zwiększenia wartości aktywów, bądź zmniejszenia wartości zobowiązań, które w inny sposób niż wniesienie środków przez właścicieli lub udziałowców, doprowadzą do wzrostu kapitału własnego czy zmniejszeniu jego niedoboru⁵⁷. W definicji przychodów zawarto przychody oraz zyski. Przychody uzyskuje się w obszarze działalności gospodarczej podmiotu, a zyski to pozycje, które spełniają wymagania dotyczące przychodów, jednakże stanowią przy tym przyrost korzyści ekonomicznych bądź są zyskami dotychczas niezrealizowanymi. Najczęściej ukazuje się je po pomniejszeniu o odpowiednie koszty w wartości netto. Aby mówić o przychodzie niezbędny jest kontrahent, wyrażający gotowość zakupu wyrobów. To dwustronna transakcja handlowa, gdzie przy większych sumach wymagane jest sporządzenie umowy pisemnej, niekiedy w formie notarialnej.

Jako kryterium warunkujące moment, w którym należy ująć przychód w ewidencji księgowej uznaje się prawdopodobieństwo uzyskania w niedalekiej przyszłości korzyści ekonomicznych oraz możliwość w wiarygodny sposób wyceny tych korzyści. Aby uznać przychód musi zaistnieć zdarzenie lub transakcja potwierdzająca jego zaistnienie. Potwierdza to wpływ środków pieniężnych, ale występuje także kiedy: została zrealizowana transakcja z osobą trzecią, podwyższyła się wartość użytkowa lub rynkowa aktywów jednostki bądź obniżyła się wartość jej zobowiązań⁵⁸.

Zyski zaliczane do przychodów powstają najczęściej poza podstawową działalnością gospodarczą, tzn. przy sprzedaży środka trwałego. Mogą również stanowić zyski niezrealizowane, na przykład jako aktualizacja wyceny papierów wartościowych czy nieruchomości, które zaliczane są do aktywów inwestycyjnych. W momencie uzyskania przychodu nabywamy bądź zwiększamy wartość różnych rodzajów aktywów, takich jak środki pieniężne lub należności naliczone w zamian za dostarczenie produktów rozumianych jako efekt działalności jednostki. Przychody mogą być także rozumiane jako odzwierciedlenie

⁵⁷ Art. 3 ust. 1 pkt. 30, UoR.

⁵⁸ Redakcja naukowa K. Czubakowska, op. cit. s. 276-277.

spadku wartości zobowiązań np. poprzez ich uregulowanie. Jednostka może bowiem dostarczyć produkty lub wykonać usługi na rzecz kontrahenta w ramach wywiązania się z obowiązku spłaty zobowiązania.

Podstawowy jednak przychód powstaje w momencie sprzedaży produktów, czyli dóbr i usług oraz towarów lub materiałów, które stanowią przedmiot działalności. Przychód ten inaczej jest określany jako przychód operacyjny. W ramach przychodów z działalności gospodarczej wyróżnia się kilka grup przychodów, które zostaną bardziej szczegółowo opisane w dalszej części rozdziału. Są to przychody pośrednio związane z działalnością operacyjną jednostki tj. pozostałe przychody operacyjne, a także przychody finansowe, które wyrażają korzyści związane z operacjami finansowymi jednostki⁵⁹.

2.1.2 Przychody ze sprzedaży

Opierając się o zasady konkurencji to sprzedaż, a nie produkcja warunkuje powodzenie przedsiębiorstwa. Określa tożsamość przedsiębiorstwa, a jej rozmiary są jednym z najważniejszych mierników sukcesu finansowego. Sprzedaż jest dokonana, kiedy dostarczono towar sprzedaży kupującemu, bądź postawiono go do dyspozycji, otrzymując jednocześnie w zamian środki pieniężne lub istnieje duże prawdopodobieństwo, że sprzedawca otrzyma je w przyszłości⁶⁰. Przychody są ewidencjonowane w księgach rachunkowych jednostki, następnie przenoszone na wynik finansowy na koniec roku obrotowego. Przychód może także zaistnieć w momencie odsprzedaży majątku trwałego lub obrotowego bądź jego składników, otrzymanego dyskonta towarzyszącego przy zakupie weksli, czeków obcych czy papierów wartościowych, a także w momencie otrzymania dywidendy z posiadanych udziałów i akcji. Takie procesy mają charakter zewnętrzny, gdyż przedsiębiorstwo osiąga przychody na rynku. Od kategorii kosztów odróżnia je to, że koszty ponoszone są przez przedsiębiorstwo. Te mają zatem charakter wewnętrzny⁶¹.

Przychód ze sprzedaży oblicza się jako sumę iloczynu wielkości sprzedanych produktów czy dokonanych usług oraz odpowiadającej im jednostkowej ceny sprzedaży. Wynik ten może podlegać różnym korektom zmniejszającym lub zwiększającym przychód. Bonifikaty, opusty czy rabaty to przykłady obniżek cen, natomiast istnieją także czynniki, za które należy dopłacić np. lepsza jakość produktu, rozmiar, dostępność czy wyposażenie. Przychód netto ze

⁵⁹ W. Baran, *Podstawy rachunkowości*, Difin, Warszawa 2014, s. 151.

⁶⁰ D. Maciejowska, *Podstawy rachunkowości finansowej*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016, s. 56- 57.

⁶¹ W. Gabrusiewicz, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa Teoria i zastosowanie*, PWE, Warszawa 2014, s. 183.

sprzedaży to wielkość bez podatku od towarów i usług, z kolei doliczając podatek od towarów i usług VAT z określoną stawką podatkową powstaje przychód brutto ze sprzedaży⁶².

2.1.3. Koszty powiązane z osiągnięciem przychodu

Działalność przedsiębiorstwa i uzyskiwanie przez jednostkę korzyści ekonomicznych niewątpliwie niesie ze sobą generowanie kosztów. Według ustawy koszty rozumie się jako uprawdopodobnione zmniejszenia korzyści ekonomicznych w okresie sprawozdawczym, o wiarygodnie określonej wartości, które w formie zmniejszenia wartości aktywów czy zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, doprowadzą w inny sposób niż wycofanie środków przez właścicieli lub udziałowców do zmniejszenia kapitału własnego bądź zwiększenia jego niedoboru⁶³. Inaczej jest to wyrażone w mierniku pieniężnym zużycie lub rozchód składników majątkowych i nakładów pracy, jakie jest niezbędne do wytworzenia produktu, świadczenia usługi czy w celu zachowania źródła przychodów⁶⁴. Są to też niektóre pozycje kosztów niewyrażające zużycia składnika czynnika produkcji m. in. składki finansowane przez płatnika na ubezpieczenia społeczne czy podatki kosztowe. Istota kosztów polega na wykorzystaniu różnych czynników w związku z prowadzeniem działalności, wyrażonych w jednostkach pieniężnych i związanych z działalnością przedsiębiorstwa⁶⁵. Straty zawarte w definicji kosztów to spełniające warunki definicji kosztów zmniejszenia korzyści ekonomicznych, które wywołane są m. in. przez klęskę żywiołową, w drodze zbycia aktywów trwałych lub są niezrealizowanymi stratami wynikającymi z wyceny na dzień bilansowy⁶⁶.

Podstawowe kategorie kosztów to:

- koszty operacyjne,
- pozostałe koszty operacyjne,
- koszty finansowe.

Koszty operacyjne związane są z podstawową działalnością przedsiębiorstwa i występują w wielu układach klasyfikacyjnych. Pierwszym jest układ rodzajowy, który jest podziałem kosztów według rodzaju zużywanych zasobów, cel ich poniesienia w tym przypadku nie ma znaczenia. Układ rodzajowy wyróżnia koszty proste, generalnie nie dzieli na bardziej szczegółowe ich składniki. Jest przez jednostkę wykorzystywany do sporządzania wyniku

⁶² W. Gabrusiewicz, M. Remlein, *Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2011, s.185.

⁶³ Art. 3 ust. 1 pkt. 31, UoR.

⁶⁴ P. Szczypa, *Rachunkowość dla Ciebie*, CeDeWu, Warszawa 2013, ss. 119-121.

⁶⁵ A. Cicha, K. Zasiewska, op. cit. s. 294.

⁶⁶ E. Kalwasińska, D. Maciejowska, op. cit. s. 51.

finansowego metodą porównawczą, a także korzysta z niego GUS przy przygotowaniu danych statystycznych z obszaru gospodarki. Układ charakteryzuje różne elementy kosztów.

Amortyzacja, inaczej odpis w danym okresie sprawozdawczym w związku ze zużyciem środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji niefinansowych. Z kolei skumulowane za cały okres eksploatacji odpisy tych składników majątku są nazywane umorzeniem. Głównym celem amortyzacji jest uwzględnienie utraty wartości wynikającej z użytkowania bądź upływu czasu. W momencie przyjęcia środka trwałego do użytkowania należy ustalić stawkę, metodę i okres amortyzacji⁶⁷.

Odpisy amortyzacyjne i umorzeniowe dokonuje się w sposób systematyczny, z planowanym rozłożeniem wartości początkowej na ustalony okres użytkowania. Amortyzacja środka trwałego może zostać rozpoczęta nie wcześniej niż po przyjęciu środka do użytkowania, a zakończona nie później niż z chwilą zrównania odpisów amortyzacyjnych czy umorzeniowych z wartością początkową środka bądź przeznaczenia go do sprzedaży, likwidacji lub stwierdzenia jego niedoboru, ewentualnie uwzględniając przewidywaną w momencie likwidacji cenę sprzedaży netto pozostałości środka⁶⁸.

Zużycie materiałów i energii, czyli zużycie m. in. materiałów podstawowych (surowców i półfabrykatów obcej produkcji) oraz materiałów pomocniczych wykorzystywanych przy produkcji i świadczeniu usług; zużycie opakowań bezpośrednio produkcyjnych i wysyłkowych, odpadków, materiałów budowlanych, technicznych, części zapasowych, ogumienia, materiałów gospodarczych i biurowych. To również zużycie środków trwałych o niskiej wartości początkowej bądź gazu, pary, energii elektrycznej, które są odpisywane jednorazowo w koszty. Generalnie to wszystkie koszty zużycia czynników, które są potrzebne do produkcji, a także wykorzystywane na potrzeby administracyjne i ogólnogospodarcze.

Kategoria podatków i opłat określa je jako podatek od nieruchomości budynków, budowli i gruntów, podatek akcyzowy, od środków transportowych, podatek lub opłata lokalna, opłata za ochronę środowiska, opłata za wieczyste użytkowanie gruntów. To również opłata skarbową, sądową lub notarialną, jeżeli nie zwiększa ceny nabycia nieruchomości, podatek VAT naliczony, niepodlegający zwrotowi czy odliczeniu od podatku należnego, kiedy nie dotyczy środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych lub nie ma charakteru sankcji.

Usługi obce są to głównie usługi transportowe, najmu, dzierżawy, składowania, wszelkie usługi telekomunikacyjne i łączności, usługi drukarskie i wydawnicze, budowlano-

⁶⁷ Art. 32. ust. 2, UoR.

⁶⁸ Art. 32. ust. 1, UoR.

montażowe, remontowe, konserwacyjne, naprawy, ochrony mienia, obsługi bankowej, prawnej, księgowej, które zostały nabyte przez jednostkę⁶⁹.

Wynagrodzenia, inaczej są to płace brutto należne pracownikom jednostki, bez względu na charakter oraz formę stosunku pracy. Obejmują zarówno wynagrodzenia pieniężne jak i rzeczowe. Zawierają wynagrodzenie netto wraz ze składkami społecznymi oraz zdrowotnymi. Mogą również dotyczyć bezrobotnych pracowników oddelegowanych do prac, a finansowanych z Funduszu Pracy, a także niepełnosprawnych pracowników, których częściowo wynagrodzenia refundowane są z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, czyli głównie składki ZUS obciążające pracodawcę, składki na Fundusz Pracy czy Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Socjalnych, a także odpisy na ten fundusz, dopłaty do biletów, wyżywienia i kwater, szkolenia pracowników z zakresu: bhp, obowiązkowego podniesienia kwalifikacji oraz wydatki z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Zatem kategoria ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń dotyczy poza wynagrodzeniem, kosztów świadczeń należnych pracownikom.

Pozostałe koszty, a więc wszystkie koszty działalności operacyjnej niezaliczone do wcześniej wymienionych, m.in. koszty reprezentacji, reklamy, krajowych i zagranicznych podróży służbowych pracowników, ubezpieczeń rzeczowych, stypendium, odszkodowań powypadkowych, odpraw pośmiertnych, odpraw z tytułu przejścia na emeryturę, składek na rzecz organizacji czy kosztów ubezpieczeń majątku przedsiębiorstwa⁷⁰.

Kolejnym układem jest funkcjonalny układ kosztów. Dotyczy podziału podmiotowego i ukazuje w jakich fazach procesu produkcyjnego zostały poniesione poszczególne pozycje kosztów. Kryterium to wyróżnia m.in. koszty zakupu. Zalicza się do nich te koszty, które są związane z nabyciem materiałów do chwili przyjęcia ich do magazynu, tj. koszty ubezpieczenia w drodze, załadunku, rozładunku, koszty opakowań, prowizje dla pośredników. Są to także ogólne koszty zaopatrzenia, które związane są z utrzymaniem jednostek zaopatrzenia, magazynów, podróży służbowych związanych z zaopatrzeniem. W zależności od przyjętej w spółce zasady wyceny zapasów w magazynie koszty zakupu mogą w ewidencji zakupów występować bądź nie.

⁶⁹ I. Kondratowicz Garbarska, *Rachunek zysków i strat*, PWE, Warszawa 2013, s. 84-88.

⁷⁰ D. Maciejowska, *Podstawy rachunkowości finansowej*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania, Warszawa 2016, s. 61-62.

Układ funkcjonalny cechuje także koszty fazy właściwej w zależności od charakteru. W jednostkach wytwórczych noszą nazwę kosztów produkcji, z kolei w jednostkach handlowych to koszty handlowe.

Koszty sprzedaży są kolejnymi kosztami charakteryzującymi układ funkcjonalny. Inaczej są to koszty fazy zbytu, do których należą poniesione w związku ze sprzedażą materiałów i produktów koszty, m. in. koszty transportu, załadunku, rozładunku, ubezpieczenia w drodze, opakowań bezzwrotnych, reklamy, koszty napraw gwarancyjnych, prowizje pośredników. Podmiot może te usługi nabywać na zewnątrz lub wytworzyć w ramach własnej działalności pomocniczej.

Trzecim podziałem kosztów, tym razem przedmiotowym, jest kalkulacyjny układ kosztów, który pomaga określić na co zostały poniesione koszty oraz jaki jest związek tych kosztów z wytwarzanymi produktami.

Kryterium to wyróżnia koszty bezpośrednie produkcji, czyli takie, które można odnieść na jednostkę wyrobu, należą do nich: koszt zużytych materiałów (surowców) bezpośrednich, koszt płac pracowników fizycznych razem z narzutami świadczeń na rzecz pracowników (składka ubezpieczeń społecznych opłacanych przez pracodawcę), koszt obróbki obcej (wykonywania operacji technologicznych przez inne jednostki), koszt zużytych przyrządów i narzędzi specjalnych potrzebnych przy wytwarzaniu produktów, koszt przygotowania jak i wdrożenia nowego produktu/produkcji.

Koszty wydziałowe należą do grupy kosztów pośrednich, a więc takich, których nie można odnieść wprost na wytwarzane produkty. Obciążają one produkcję danego miesiąca i można je przypisać do jednostki wyrobu dopiero kiedy zastosuje się odpowiednie metody rozliczania kosztów na podstawie umownie dobranych kluczy rozliczeniowych. Koszty wydziałowe to m. in.: koszt energii zużytej do oświetlania i ogrzewania pomieszczeń produkcyjnych, amortyzacja środków trwałych związanych z produkcją koszt konserwacji i remontów środków trwałych związanych z produkcją, koszty płac z narzutami pracowników pośrednio związanych z produkcją (średniego szczebla kierowniczego), koszty kontroli technicznej, koszty ogólne budowy (w jednostkach budowlanych).

Kolejnymi kosztami pośrednimi są koszty zarządu, które nie są związane z produkcją czy usługą, ponieważ ich wysokość nie zależy od takich czynników jak produkcja czy jej wielkość. Wyróżnia się koszty administracyjne i ogólnoprodukcyjne. Do pierwszej kategorii należą wynagrodzenia pracowników administracyjnych, koszt zużycia budynków administracyjnych, koszt podróży służbowych, opłaty notarialne, skarbowe (dotyczące całej jednostki). Z kolei do kosztów ogólnoprodukcyjnych zalicza się koszt utrzymania

pomieszczeń służących jednostce jako całości, tzn. garaże, laboratoria, magazyny, koszt ochrony mienia, higieny pracy, podatków lokalnych, transportu pracowników, delegacji służbowych, ujawnionych niedoborów naturalnych w magazynach itp.⁷¹.

Klasyfikacja kosztów ze względu na związek z okresem sprawozdawczym wymienia koszty bieżącego okresu, czyli ewidencjonowanie ich w ciężar kosztów działalności w momencie ich poniesienia, ale tylko tej części która dotyczy danego okresu. Uwzględnia się tutaj również koszty usług i świadczeń, które wykonywane są na rzecz podmiotu w danych okresie, jednak nie stanowią jeszcze formalnego zobowiązania. Natomiast koszty dotyczące przyszłych okresów sprawozdawczych zalicza się do rozliczeń międzyokresowych kosztów. Wyróżnia się czynne i bierne rozliczenia międzyokresowe. Czynne RMK powstają w przypadku poniesienia przez jednostkę kosztów przyszłych okresów, z kolei bierne RMK polegają na tworzeniu swego rodzaju rezerw i są to kwoty bieżącego okresu o prawdopodobnej wysokości, jednak poniesienie ich nastąpi w przyszłości⁷².

Podstawowa działalność operacyjna wiąże się z realizacją fundamentalnych zadań, jakie jednostka wzięła sobie za cel i do których została powołana. Generowane przychody i koszty w ramach tej działalności powstają w wyniku wytworzenia i sprzedaży produktów, czyli wyrobów i usług, a także zakupu lub zbycia towarów i materiałów.

2.2. Pozostała działalność operacyjna

Pozostała działalność operacyjna związana jest pośrednio z działalnością operacyjną podmiotu. Właściwie jest to pozycja przychodów lub kosztów z operacji związanych z podstawową działalnością jednostki, które pojawiają się okresowo, nieregularnie lub systematycznie. W szczególności przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 2. Klasyfikacja pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.

Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne
Otrzymane i naliczone odszkodowania, kary, grzywny	Zapłacone i nakazane do zapłaty grzywny, kary umowne, orzeczone w trybie administracyjnym lub karnym, bądź karno-skarbowym
Wpływy z tytułu kaucji lub wadiów niepodlegających zwrotowi	Kaucje i wadia, poniesione na rzecz innych jednostek niepodlegające zwrotowi

⁷¹ D. Maciejowska, op. cit. s. 63.

⁷² Art. 39 ust. 2, UoR.

Przedawnione lub umorzone zobowiązania	Odpis należności umorzonych, przedawnionych lub nieściągalnych, które nie zostały wcześniej objęte odpisem aktualizującym
Rozwiązanie rezerw uprzednio utworzonych z wyjątkiem tych, które związane są z operacjami finansowymi	Utworzenie rezerw, z wyjątkiem tych, które związane są z operacjami finansowymi
Przychody związane ze zdarzeniem losowym	Koszty związane ze zdarzeniem losowym
Otrzymane lub należne kary umowne z tytułu dostaw i usług	Darowizny przekazane przez jednostkę jako rzeczowe aktywa obrotowe
Korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów	Koszty postępowań sądowych
Zbycie środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych oraz zbycie nieruchomości i wartości niematerialnych i prawnych, które zaliczone są do inwestycji	Zbycie środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych oraz zbycie nieruchomości i wartości niematerialnych i prawnych, które zaliczone są do inwestycji
Dzierżawa, wynajem, leasing operacyjny środków trwałych oraz inwestycji w nieruchomość i prawa, jeżeli najem nie stanowi podstawowej działalności jednostki	Zapłacone i nakazane do zapłaty opłaty skarbowe lub notarialne, które nie są wliczane w cenę środka trwałego bądź środka trwałego w budowie
Odpisy ujemnej wartości firmy	Odpisy amortyzacyjny od dodatniej wartości firmy
Korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów, z wyjątkiem tych, które dotyczą działalności finansowej	Odpisy aktualizujące wartość aktywów, z wyjątkiem tych, które obciążają koszty finansowe
Nieodpłatnie otrzymane rzeczowe aktywa trwałe	Koszty poniesione na zaniechaną budowę środków trwałych
	Utrzymanie obiektów działalności socjalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie I. Kondratowicz-Garbarska, op. cit. 116-120 oraz art. 3 ust. 32 ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395).

Ewidencja prowadzona jest na kontach „Pozostałe przychody operacyjne” oraz „Pozostałe koszty operacyjne”. Właściwa oraz szczegółowa analityka według określonych tytułów tych przychodów i kosztów powinna dostarczyć danych, które są niezbędne m. in. do przyporządkowania ich do poszczególnych pozycji występujących w rachunku zysków i strat. Segment pozostałej działalności operacyjnej obejmuje:

- zysk/stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych,
- aktualizację wartości aktywów niefinansowych,
- dotacje,
- inne pozostałe przychody/koszty operacyjne.

Zysk lub strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych to zysk lub strata ze zbycia takich środków jak: środki trwałe, środki trwałe w budowie, wartości niematerialne i prawne, a także nieruchomości i wartości niematerialne i prawne zaliczane do inwestycji. Poprzez zbycie należy rozumieć sprzedaż, fizyczną likwidację w wyniku zużycia, lub wadliwego wykonania, zaniechanie inwestycji, a także nadwyżki inwentaryzacyjne.

Dotacja to otrzymanie aktywów nieodpłatnie na inne cele niż wytworzenie lub nabycie środków trwałych, środków trwałych w budowie lub WNiP. Mogą one obejmować m. in. dotacje i subwencje przyznane lub otrzymane w ramach bieżącej działalności wytwarzania produktów⁷³.

Inne pozostałe przychody operacyjne obejmują te sytuacje i operacje gospodarcze, które zostały wymienione wcześniej, a które nie zaliczane są do zbycia aktywów niefinansowych, aktualizacji wartości oraz dotacji.

2.3. Przychody i koszty w działalności finansowej

Działalność finansowa nie została wprost zdefiniowana w polskim prawie bilansowym. Art. 42 ust. 3 określa jedynie co stanowią przychody i koszty finansowe. To w szczególności:

- otrzymanie/zapłata i naliczenie odsetek od pożyczek, środków na rachunkach bankowych, posiadanych obligacji,
- otrzymanie/ zapłata i naliczenie odsetek od należności z tytułu dostaw i usług,
- zysk lub strata ze zbycia inwestycji w aktywa finansowe.

Poniższa tabela przedstawia przykładowe pozycje dotyczące przychodów i kosztów finansowych.

⁷³ D. Wędzki, *Sprawozdanie finansowe według polskiego prawa bilansowego*, Oficyna, Warszawa 2014, s. 197-200.

Tabela 3. Przykładowe pozycje przychodów i kosztów działalności finansowej

Przychody finansowe	Koszty finansowe
Odsetki otrzymane i naliczone od pożyczek, środków na rachunkach bankowych oraz posiadanych obligacji obcych	Zapłacone odsetki i prowizje od kredytów, pożyczek
Przychody ze zbycia inwestycji w aktywa finansowe	Straty ze zbycia inwestycji w aktywa finansowe
Aktualizacje wartości inwestycji innych niż nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które są zaliczane do inwestycji	Starty z tytułu aktualizacji wartości inwestycji innych niż nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które zaliczane są do inwestycji
Dodatnie różnice kursowe w związku z wyceną w walutach obcych	Ujemne różnice kursowe w związku z wyceną w walutach obcych
Rezerwy rozwiązane z tytułu przewidywanych strat finansowych	Zawiązane rezerwy z tytułu przewidywanych strat finansowych
Otrzymane dywidendy (udziały w zyskach)	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie art. 42 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. *o rachunkowości* (Dz. U. 2018 poz. 395).

Dywidendy i udziały w zyskach to tak otrzymane jak i należne dywidendy i udziały w zyskach w związku z posiadanymi udziałami czy akcjami w jednostkach kapitałowych i osobowych, czy to w kraju czy za granicą. Kwota dywidend udziałów od jednostek powiązanych ujmowana jest osobno.

Odsetki, które określane są mianem przychodów finansowych są głównie:

- z tytułu udzielonych długo- i krótkoterminowych pożyczek oraz należności, (w tym także za zwłokę w spłacie),
- z tytułu środków i lokat na rachunkach bankowych (wyjątek stanowią odsetki zgromadzone na rachunkach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych),
- z tytułu naliczenia przez spółkę odsetek od lokat, które wpływają na wynik finansowy bieżącego roku, ale które nie są wymagane na dzień bilansowy, gdyż termin realizacji lokaty upływa dopiero w roku następnym.

Należy pamiętać, że odsetki od kredytów lub pożyczek związanych z zakupem bądź budową środków trwałych, inwestycji w nieruchomości czy wartości niematerialnych i prawnych, nie zalicza się do kosztów finansowych. Wynika to z faktu, że traktowane są jako koszt obsługi zobowiązań, które zostały zaciągnięte w celu ich sfinansowania. W związku z tym do dnia oddania tychże składników do użytkowania zwiększają one wartość początkową aktywów trwałych. Do kosztów finansowych zaliczane będą odsetki dotyczące omawianych składników środków trwałych dopiero w okresie następującym po ich oddaniu do używania⁷⁴.

Tak jak dywidendy i udziały w zyskach, odsetki od jednostek powiązanych stanowią osobną pozycję, zarówno w ogólnej sumie odsetek po stronie kosztów jak i przychodów. Chodzi o jednostki tworzące z innymi jednostkami grupę kapitałową. Zapłata odsetek w roku obrotowym naliczonych w poprzednich latach nie jest uwzględniana w rachunku zysków i strat, jednak tylko w przypadku, gdy zapłacona kwota nie różni się od zaewidencjonowanej w księgach lat ubiegłych.

Zysk lub strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych wynika ze zbycia np. akcji, udziałów czy dłużnych papierów wartościowych. W księgach rachunkowych pozycje przychodów i kosztów związanych z rozchodem tych aktywów finansowym ujmowane są oddzielnie na kontach „Przychody finansowe” oraz „Koszty finansowe”. Warto zauważyć, że pozycje te w rachunku zysków i strat przedstawia się jako wynik ze sprzedaży tych inwestycji. W związku z tym ujmuje się tylko jedną kwotę, która jest albo wynikiem dodatnim związanym ze zbyciem aktywów finansowych pod pozycją „Zysk z tytułu rozchodu aktywów finansowych”, albo w przypadku ujemnego wyniku prezentuje się jako „Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych”. Tak jak w poprzednich pozycjach finansowych w rachunku zysków i strat wynik z tytułu rozchodu aktywów finansowych w jednostkach powiązanych ujmowany jest oddzielnie.

Aktualizacja wartości aktywów finansowych to przychody wynikające z przywrócenia z utraconej uprzednio wartości krótko- i długoterminowych aktywów finansowych takich jak akcje, udziały, inne papiery wartościowe, z powodu ustania przyczyny, która powodowała utratę tych wartości, bądź w wyniku spłaty należności z operacji finansowych objętych odpisem aktualizującym. Aktualizacja wartości wynika również ze wzrostu wartości inwestycji w momencie ich wyceny po cenie rynkowej bądź inaczej ustalonej wartości godziwej, która jest wyższa od tej, która figurowała dotąd w księgach rachunkowych.

⁷⁴ D. Wędzki, op. cit. s. 202- 204.

Do innych przychodów lub kosztów finansowych zaliczane są:

- nadwyżki dodatnich bądź ujemnych różnic kursowych w roku obrotowym,
- dopłaty spółki, będącej wspólnikiem wniesione do spółki lub ich zwrot,
- umorzenie kredytów i pożyczek zaciągniętych przez jednostkę, jeśli należność nie była w całości lub w części objęta odpisem aktualizującym,
- dyskonto pozyskane przy zakupie weksli bądź przyjęcia weksla celem uregulowania należności,
- zysk lub strata ze sprzedaży zakupionych wierzytelności.

2.4. Wynik finansowy

2.4.1. Składniki kształtujące wynik finansowy oraz jego rola w przedsiębiorstwie

Opisane wyżej przychody, zyski a także koszty i straty ostatecznie wpływają na wynik finansowy jednostki, który jest obok tych wielkości podstawową kategorią działalności jednostki. Jest bowiem uzyskanym w danym okresie sprawozdawczym pieniężnym wyrazem efektów działań. Stanowi różnicę strumieni zasobów wpływających do jednostki oraz zużywanych w naturalnym procesie prowadzenia działalności, a z drugiej strony strumieni wypływających z niej, głównie w formie sprzedanych produktów lub aktywów pieniężnych⁷⁵. Zachodzące między tymi kategoriami relacje pozwalają określić poziom efektywności oraz możliwości efektywnego rozwoju w przyszłości. Każde przedsiębiorstwo dąży do jak najwyższego wyniku finansowego, gdyż pociąga to za sobą możliwości inwestycji i chęci do rozwoju jednostki. Aby doszło do takiej sytuacji potrzebny jest zysk, który jest nadwyżką przychodów nad kosztami i który pozwala jednostce być rentowną. Dlatego każdy podmiot powinien dążyć do jak najkorzystniejszych relacji pomiędzy przychodami i kosztami, co inaczej można określić w ujęciu statystycznym - że przychody przewyższają koszty, z kolei w ujęciu dynamicznym - że zmiana tych przychodów jest wyższa od dynamiki odpowiadających kosztów. Przewyższające koszty nad przychody jakie uzyska przedsiębiorstwo nazywane jest stratą. Powoduje to kwalifikowanie jednostki jako deficytowej, dlatego osiąganie zysku jest tak ważne dla przedsiębiorstwa, pełni ono bowiem wysoką rangę w biznesie. Zysk jest wskaźnikiem syntetycznym, który wykorzystywany jest do oceny efektywności działalności jednostki, jest także źródłem powiększania kapitału własnego, w związku z tym jest podstawą rozwoju i wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Kolejną cechą, które wymaga zwrócenia uwagi jest to, że wynik jest podstawą

⁷⁵ J. Turyna, *Rachunkowość finansowa* Wydanie czwarte, C.H.Beck, Warszawa 2014, s. 254.

funkcjonowania przedsiębiorstwa opartą na zasadzie samofinansowania, bez przesadnego korzystania z kapitałów obcych, jest również źródłem wypłat dywidend dla właścicieli. Ponadto zysk jako podatek dochodowy jest ważnym źródłem dochodów budżetowych w państwie, a co za tym idzie realizuje korzyści społeczne w gospodarce narodowej⁷⁶.

Proces ustalenia wyniku finansowego netto wiąże się z ustaleniem wyników cząstkowych. W ustawie o rachunkowości znajduje się Załącznik 1, który zawiera składniki wyniku finansowego netto, w jednostkach innych niż banki, zakłady ubezpieczeń czy zakłady reasekuracji. Są to:

- 1) wynik z działalności operacyjnej, w tym także z tytułu pozostałych przychodów oraz kosztów operacyjnych,
- 2) wynik z działalności finansowych,
- 3) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego.

Wynikiem z działalności jednostki w podstawowym obszarze jej funkcjonowania wraz z pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi jest wynik z działalności operacyjnej. Aby go ustalić należy wyznaczyć wynik (zysk/stratę) ze sprzedaży, który jest różnicą między przychodami ze sprzedaży produktów i usług, a kosztami bezpośrednio związanymi z uzyskaniem tych przychodów. Uzyskany rezultat należy skorygować o pozostałą działalność operacyjną, a także o działalność finansową, otrzymując wynik brutto. Po pomniejszeniu o zobowiązania z tytułu podatku dochodowego jednostka generuje tym samym wynik finansowy netto.

2.4.2. Dwie metody ustalenia wyniku finansowego

Podstawowym sprawozdaniem, które służy przedstawieniu wyniku finansowego działalności jednostki w danym okresie jest rachunek zysków i strat. To ważne źródło informacji na temat rodzajów działalności jakie kształtują zysk w przedsiębiorstwie. Stanowi różnicę przychodów osiągniętych w okresie sprawozdawczym oraz poniesionych kosztów z uwzględnieniem obciążeń z tytułu podatku dochodowego. Przychody oraz koszty przedstawiane są według zasad rachunkowości jakie obowiązują w bilansie zaś zasady, które mają największy wpływ na wynik finansowy to zasada memoriałowa i współmierności. Chodzi głównie o to, aby ujmować wszystkie osiągnięte na rzecz przedsiębiorstwa przychody oraz koszty związane z tymi przychodami w danym roku obrotowym, a termin zapłaty nie ma

⁷⁶ W. Gabrusiewicz, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa Teoria i zastosowanie*, PWE, Warszawa 2014, s. 269-272.

tutaj znaczenia. Natomiast z zasadą współmierności wiąże się fakt niezaliczania przychodów i kosztów, które zostaną poniesione lub osiągnięte dopiero w przyszłych okresach⁷⁷.

Rachunek zysków i strat może być sporządzany w formie jednostkowego lub skonsolidowanego rachunku i dotyczy bieżącego oraz poprzedniego roku obrotowego.

W poniższej tabeli przedstawiono warianty ustalenia wyniku finansowego metodą porównawczą oraz kalkulacyjną. Różnice istnieją jedynie w odmiennym ujęciu przychodów i kosztów dotyczących pierwszego segmentu działalności, czyli podstawowej działalności operacyjnej.

Tabela 4. Rachunek zysków i strat w wariantach porównawczym i kalkulacyjnym

Rachunek zysków i strat	
<i>(wariant kalkulacyjny)</i>	<i>(wariant porównawczy)</i>
A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:	A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:
– od jednostek powiązanych	– od jednostek powiązanych
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów	I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
	II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie – wartość dodatnia, zmniejszenie – wartość ujemna)
II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki
	IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:	B. Koszty działalności operacyjnej
– jednostkom powiązanym	I. Amortyzacja
I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	II. Zużycie materiałów i energii
	III. Usługi obce
II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	IV. Podatki i opłaty, w tym:
	– podatek akcyzowy
C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A–B)	V. Wynagrodzenia
	VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, w tym:
D. Koszty sprzedaży	– emerytalne
	VII. Pozostałe koszty rodzajów
E. Koszty ogólnego zarządu	VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C–D–E)	C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A–B)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr. 1. ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395).

⁷⁷ Art. 6 ust. 1-2, UoR.

Tabela 4 .cd. Rachunek zysków i strat w wariantach porównawczym i kalkulacyjnym

G. Pozostałe przychody operacyjne D.
I. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych
II. Dotacje
III. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
IV. Inne przychody operacyjne
H. Pozostałe koszty operacyjne E.
I. Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
III. Inne koszty operacyjne
I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F+G–H)
J. Przychody finansowe
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:
a) od jednostek powiązanych, w tym:
– w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale
b) od jednostek pozostałych, w tym:
– w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale
II. Odsetki, w tym:
– od jednostek powiązanych
III. Zysk z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym:
– w jednostkach powiązanych
IV. Aktualizacja wartości aktywów finansowych
V. Inne
K. Koszty finansowe
I. Odsetki, w tym:
– dla jednostek powiązanych
II. Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym:
– w jednostkach powiązanych
III. Aktualizacja wartości aktywów finansowych
IV. Inne
L. Zysk (strata) brutto (I+J–K)
M. Podatek dochodowy
N. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
O. Zysk (strata) netto (L–M–N)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr. 1. ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395).

Każde przedsiębiorstwo może wybrać jeden z dwóch sposobów ustalania wyniku finansowego. W każdym z nich rachunek prezentowany jest w układzie pionowym, a oba warianty prowadzą do jednej kwoty wyniku.

Układ porównawczy przedstawia w podstawowej działalności operacyjnej przychody i koszty dotyczące wyprodukowanych wyrobów gotowych w tym okresie, korygując tę różnicę o zmianę stanu produktów. Z kolei wariant kalkulacyjny zawiera dodatkowo wynik brutto ze sprzedaży, który uwzględnia efekt podstawowej działalności podmiotu. Nie bierze pod uwagę działań związanych z operacjami, których podjęcie ma na celu sprzedaż przedmiotu działalności oraz zarządzania i administrowania spółką. Koszty sprzedaży i ogólnego zarządu wykazywane są w dalszej części ustalania wyniku finansowego. Są one pokrywane wynikiem brutto ze sprzedaży nazywanym inaczej marżą brutto. W rezultacie inna jest wartość przychodów i kosztów w tych wariantach, jednak wynik ze sprzedaży wyliczany na podstawie tych odmiennych wartości jest taki sam.

Reasumując powyższe rozważania można zauważyć, że wariant porównawczy nie daje możliwości oceny jednostki z rozgraniczeniem na realizowane funkcje. Bowiem prezentowanie kosztów w układzie rodzajowym odnosi się do całokształtu procesu podejmowania działań przez podmiot. Wariant porównawczy zawiera wynik ze sprzedaży stanowiący różnicę pomiędzy przychodami ze sprzedaży i zrównanymi z nimi, a kosztami ich uzyskania tzn. kosztami działalności operacyjnej. Z kolei w wariantcie kalkulacyjnym wynik ze sprzedaży jest różnicą między przychodami netto ze sprzedaży wyrobów i usług, a kosztami sprzedanych wyrobów i usług, która dodatkowo uwzględnia koszty sprzedaż i ogólnego zarządu. Zatem w obu wariantach rachunku zysków i strat wynik z działalności operacyjnej ustalany jest na podstawie wyniku na sprzedaży, powiększając go o pozostałe przychody operacyjne i pomniejszając o pozostałe koszty operacyjne⁷⁸. Pozostałe elementy rachunku wyników w obu wariantach są identyczne. Charakterystyczną zaletą zysku z działalności operacyjnej jest to, że stwarza możliwość zmierzenia efektów działalności w przedsiębiorstwie, bez względu na to jaka jest jej sytuacja finansowa, czyli niezależnie od zaopatrzenia w kapitał własny i obcy⁷⁹. Z kolei działalność finansowa związana jest z sytuacją pozyskiwania środków pieniężnych na cele sfinansowania działalności operacyjnej, np. poprzez zaciągnięte pożyczki, kredyty, emisję dłużnych papierów wartościowych. Kolejną pozycją w rachunku zysków i strat jest obowiązkowe obciążenie z tytułu podatku dochodowego, obejmuje ono część bieżącą, obliczaną na podstawie prawa podatkowego oraz

⁷⁸ W. Baran, *op. cit.* s. 177.

⁷⁹ W. Gabrusiewicz, *op. cit.* s. 269-275.

część odroczoną, rozumianą jako różnica stanu rezerw i aktywów z tego tytułu na koniec i początek okresu sprawozdawczego⁸⁰. Odroczony podatek ma na celu zapewnienie współmierności specyficznej kategorii kosztów jaką jest podatek dochodowy, a także właściwe uzyskanie przez jednostkę wyników finansowych, ustalanych na podstawie ustawy o rachunkowości bądź MSSF⁸¹. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia wyniku finansowego dotyczą jedynie przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa⁸².

2.4.3. Rozliczenie wyniku finansowego w przedsiębiorstwie

Osiągnięty w danym roku sprawozdawczym wynik finansowy netto rozliczany jest następnie w kolejnym roku. Rozliczenie polega na określeniu kierunków wykorzystania wygenerowanego zysku netto bądź sposobów pokrycia straty netto w przypadku ujemnego wyniku, a także ujęciu rozliczenia w księgach rachunkowych⁸³. W zależności jaki spółka utworzyła wynik, wykorzystanie go określa się jako podział zysku netto bądź pokrycie straty netto.

W przypadku jednostek zobowiązanych do badania rocznego sprawozdania finansowego, podział lub pokrycie wyniku może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego poprzez organ zatwierdzający oraz opinią biegłego rewidenta, która zawiera wyrażenie o braku bądź występujących zastrzeżeniach na temat sprawozdania. Natomiast jednostki niezobowiązane do poddania badaniu przez biegłego rewidenta rocznego sprawozdania finansowego, podział czy pokrycie wyniku finansowego netto nastąpić może jedynie po zatwierdzeniu sprawozdania przez organ zatwierdzający⁸⁴.

Przeznaczenie zysku może nastąpić na różne cele. Do najważniejszych zalicza się:

- pokrycie straty z lat ubiegłych,
- wypłata dywidendy,
- podwyższenie kapitału podstawowego,
- zwiększenie kapitału zapasowego,
- zwiększenie kapitału rezerwowego,
- nagrody i premie dla zespołu, zarządu, rady nadzorczej,

⁸⁰ M. Sierpińska, T. Jachna, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007, s. 95-100.

⁸¹ T. Kiziukiewicz, *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych*, Difin, Warszawa, 2009, s. 132-136.

⁸² W. Gabrusiewicz, M. Remlein, op. cit. s.173.

⁸³ E. Nowak, *Rachunkowość Kurs podstawowy*, PWE, Warszawa 2016, s. 268.

⁸⁴ Art. 53 ust. 3-4, UoR.

- zasilenie funduszy specjalnych np. ZFŚS,
- inne np. darowizna.

Natomiast strata może być pokryta z takich źródeł jak:

- kapitał podstawowy,
- kapitał zapasowy,
- kapitał rezerwowy,
- niepodzielony zysk z lat ubiegłych,
- dopłaty właścicieli.

Jednostka nie musi dzielić całego zysku netto z roku obrotowego lub pokrywać całej straty netto. Właściciele mogą zdecydować, aby część lub całość została podzielona w terminie późniejszym. Taka decyzja może również dotyczyć straty netto, która może zostać pokryta z zysków lat przyszłych⁸⁵.

⁸⁵ E. Łazarowicz, op. cit. s. 73-74.

Rozdział 3. Kształtowanie się wyniku finansowego w ujęciu podatkowym

3.1. Przychody i koszty brane pod uwagę przy ustalaniu wyniku finansowego w prawie podatkowym

Podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych tak jak już wcześniej wspomniano są jednostki wymienione w ustawie. Są to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, spółki komandytowo akcyjne, a także przedsiębiorstwa, szkoły wyższe, fundacje, stowarzyszenia oraz wspólnoty mieszkaniowe. Najnowsze zmiany jakie weszły w życie w 2018 roku informują, że przedmiotem opodatkowania tym podatkiem jest dochód rozumiany nie jako suma dochodów bez względu na rodzaj źródła. Mianowicie zostały wyodrębnione dwa rodzaje źródła: z zysków kapitałowych oraz z innych źródeł⁸⁶. Konsekwencją takiej zmiany jest indywidualne obliczanie wysokości dochodów z tychże dwóch źródeł i brak możliwości w ten sposób kompensowania strat z kapitałów pieniężnych zyskami z innej działalności gospodarczej. Dochód z danego źródła przychodów osiągnięty w roku podatkowym jest nadwyżką sumy przychodów wygenerowanych z tego źródła nad kosztami uzyskania tych przychodów⁸⁷. Artykuł 7b ust. 1 szczegółowo określa przychody z zysków kapitałowych. W niniejszej pracy dane omawianej spółki sporządzane były w roku 2014-2017, stąd też wszystkie zestawienia dotyczące przedsiębiorstwa tworzą na podstawie wcześniejszych przepisów prawnych.

Do przychodów z działalności rolniczej z wyjątkiem dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej nie stosuje się przepisów ustawy. Tak samo dzieje się w przypadku przychodów z gospodarki leśnej. Oznacza to, że dochody jakie uzyskiwane są z tych działalności nie są opodatkowane i podatnik nie zapłaci od nich podatku. Przychody wynikające z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy są zdarzeniami, do których również nie stosuje się ustawy. Chodzi o czynności takie jak nielegalne świadczenie usług czy sprzedaż nieruchomości bez zachowania formy aktu notarialnego. Nie powinny one wywołać skutków podatkowych, gdyż nie są uznawane jako sprzedaż na gruncie prawa podatkowego. Są sprzeczne z nakazami określonymi w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, a także są niezgodne z normami moralnymi akceptowanymi w społeczeństwie. Przychody przedsiębiorcy żeglugowego oraz okrętowego także nie będą podlegały ustawie CIT.

⁸⁶ Art. 7 ust. 1, u. p. d. o. p.

⁸⁷ Art. 7 ust. 2, u. p. d. o. p.

3.1.1. Przychody podatkowe

W ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych nie zawarto pojęcia przychodu. Art. 12 ust. 1-9 wymienia jedynie przykładowe kategorie przychodów. Z kolei ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych zawiera taką definicję. Art. 11 ust. 1 określa przychody jako otrzymane bądź postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym wartości pieniężne, a także wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Pojęcie przychodu w przypadku podatnika podatku dochodowego od osób prawnych będzie szersze. Są to wszelkie przysporzenia majątkowe o charakterze trwałym, rzeczywiście otrzymane w roku podatkowym⁸⁸. Jednak w podatku dochodowym od osób prawnych podatek dochodowy naliczany jest od należnych oraz otrzymanych przysporzeń majątkowych. W związku z tym, za przychód należy uznać jedynie takie wartości, które związane są z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz charakteryzują się przyrostem majątku podatnika. W zakresie działalności gospodarczej przychody podatkowe - co do zasady – odpowiadają przychodom bilansowym. Jednak przepisy podatkowe utrudniają kwalifikacje przychodów i wprowadzają takie, które na gruncie prawa bilansowego nie są uznawane za przychody (np. przychody z nieodpłatnych świadczeń) bądź wyłączają z przychodów podatkowych niektóre zdarzenia zaliczane do przychodów bilansowych takie jak np. naliczone, a nieotrzymane odsetki⁸⁹.

Datę powstania przychodu należnego określa artykuł 12 ust. 3a u. p. d. o. p., mianowicie jest to dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego bądź wykonania usługi czy też częściowego wykonania usługi, jednak nie później niż dzień wystawienia faktury lub uregulowania należności. W przypadku usług rozliczanych w okresach rozliczeniowych oraz usług dostawy mediów, tzw. usług ciągłych, datą powstania przychodu jest ostatni dzień okresu rozliczeniowego, który określony jest w umowie lub na fakturze, jednak nie rzadziej niż raz w roku⁹⁰. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych nie zawiera definicji usług ciągłych, jednak charakteryzowane są jako stałe i powtarzalne usługi świadczone w okresie na jaki została podpisana umowa. Dodatkowo nie jest możliwe wyodrębnienie etapów, w jakich są one realizowane. Można więc powiedzieć, że usługą ciągłą jest: najem, dzierżawa, obsługa biur rachunkowych, stała obsługa prawna czy doradcza, archiwizowanie danych, itp. Przychód podatkowy może powstać także metodą kasową, oznacza to, że datą

⁸⁸ P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT: podatki i rachunkowość: komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 310-313.

⁸⁹ E. Walińska, op. cit. s. 169-172.

⁹⁰ Art. 12 ust. 3c, u. p. d. o. p.

powstania przychodu jest moment otrzymania zapłaty. Dotyczy to tych zdarzeń gospodarczych, które nie są opisane w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych np. odszkodowania, kary umowne, zwrot kosztów procesowych, dotacje, zwrócone podatki zaliczone wcześniej do kosztów podatkowych.

Podstawowy przychód podatkowy to przychód należny za sprzedane towary lub wykonane usługi. Otwarty katalog zdarzeń charakteryzujący przychody podatkowe wymienia także wiele innych zdarzeń ekonomicznych.

Pierwszą kategorią są otrzymane pieniądze oraz wartości pieniężne, w tym różnice kursowe. Nie chodzi o uregulowanie zobowiązań z tytułu sprzedaży towarów i usług, ponieważ dochód podatkowy powstaje tu w momencie sprzedaży lub dokonania usługi a późniejsza zapłata nie jest przychodem podatkowym. Zatem przychód podatkowy z tytułu otrzymanych pieniędzy wystąpi:

- w momencie otrzymania przez osobę prawną darowizny pieniężnej,
- w momencie wpłacenia wadium lub zadatku na konto z chwilą niespełnienia warunku,
- w chwili otrzymania kwoty dodatkowej za dobre wykonanie umowy,
- wraz z otrzymaniem odszkodowania oraz nadwyżki związanej z tym zdarzeniem.

Jeśli chodzi o wartości pieniężne to są nimi pieniądze i inne aktywa, które stanowią substytut pieniądza, czyli papiery wartościowe i inne dokumenty funkcjonujące jako środek płatniczy, wystawione w danej walucie (weksle, czek, akredytywy, przekazy).

Przychodem podatkowym określa się także wartość otrzymanych rzeczy lub prawa oraz wartość innych świadczeń w naturze. Wyceny rzeczy lub praw dokonuje się na podstawie cen rynkowych stosowanych w obrocie rzeczami bądź prawami tego samego rodzaju czy gatunku, uwzględniając stan i stopień zużycia, a także czasu i miejsca ich uzyskania⁹¹.

Wartość przedawnionych lub umorzonych zobowiązań, w tym z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów, z wyjątkiem umorzonych pożyczek z Funduszu Pracy jest przychodem podatkowym. Jako umorzenie zobowiązania należy rozumieć potrącenie, odnowienie lub zwolnienie z długu. Z kolei przedawnienie polega na ograniczeniu bądź utracie prawa do realizacji roszczenia, które wynika z zobowiązania. Zarówno roszczenia związane z działalnością gospodarczą jak i roszczenia okresowe przedawniają się po 3 latach. Dla pozostałych roszczeń cywilnoprawnych okres ten wynosi 10 lat. Z kolei przedawnienie z tytułu sprzedaży w zakresie prowadzonej działalności następuje po 2 latach, a każda czynność dochodzona na drodze sądowej przerywa bieg terminu. Umorzenie zobowiązania

⁹¹ P. Małecki, op. cit. s. 316-319.

z tytułu pożyczki może nastąpić w całości lub w części. W momencie kiedy oświadczenie wierzyciela dotrze do dłużnika, ten przyjmując zwolnienie uzyskuje przychód w postaci nieodpłatnego świadczenia.

Kolejną kategorią przychodów podatkowych są zwrócone wierzytelności, które wcześniej zostały odpisane jako nieściągalne bądź umorzone oraz zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Może się bowiem zdarzyć tak, że dłużnik uzyska ponownie płynność finansową i ureguje należność wierzycielowi, który zaliczył tę wierzytelność do strat. W takim przypadku, w momencie zapłaty dłużnika powstaje przychód.

Przychodami podatkowymi są również⁹²:

- wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy o zarządzanie,
- wartość zwróconych wierzytelności, które wynikają z umowy leasingu finansowego zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodów,
- wartość należności umorzonych, przedawnionych bądź odpisanych jako nieściągalne, w takiej części, od której dokonane odpisy aktualizujące zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów,
- równowartość odpisów aktualizujących wartość należności, które uprzednio zaliczono do kosztów uzyskania przychodów, w momencie ustania przyczyn dla których dokonano tychże odpisów,
- naliczony podatek od towarów i usług, bądź zwrócony podatek akcyzowy, w takiej części, w jakiej wcześniej zaliczono do kosztów uzyskania przychodów⁹³.

Przychody podatkowe w walutach obcych należy przeliczać na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu⁹⁴.

Do przychodów podatkowych nie zalicza się⁹⁵:

- pobranych zaliczek, zadatków lub zarachowanych należności na poczet dostaw i usług które zostaną wykonane w kolejnych okresach sprawozdawczych,
- umorzonych zobowiązań, jeśli umorzenie to związane jest z bankowym postępowaniem ugodowym, bądź postępowaniem upadłościowym gdzie istnieje możliwość zawarcia układu, a także z realizacją programu restrukturyzacyjnego na podstawie odrębnych ustaw,

⁹² Art. 12 ust. 1, u. p. d. o. p.

⁹³ P. Małecki, op. cit. s. 325-345.

⁹⁴ Art. 12 ust. 2, u. p. d. o. p.

⁹⁵ Art. 12 ust. 4, u. p. d. o. p.

- otrzymanych pożyczek i kredytów, a także zwróconych pożyczek, z wyjątkiem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek,
- zwróconych, umorzonych bądź zaniechanych podatków i opłat budżetowych, które nie zaliczono do kosztów uzyskania przychodów np. zwrot podatku VAT,
- przychodów, które w rozumieniu przepisów o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych powiększają ten fundusz, np. odpis na ZFŚS, odsetki od pożyczki udzielonej z ZFŚS,
- przychodów otrzymanych na utworzenie bądź powiększenie kapitału zakładowego,
- kwot stanowiących nadwyżkę ponad wartość nominalną udziałów otrzymanych przy ich wydaniu, które są przekazane na kapitał zakładowy,
- dopłat wnoszonych do spółki, jeśli wniesienie następuje w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

3.1.2. Pojęcie kosztów podatkowych i niepodatkowych

Ponoszenie wydatków w ujęciu podatkowym nie jest tożsame z wydatkami i kosztami bilansowymi. Może bowiem zaistnieć sytuacja gdzie wydatek jest kosztem rachunkowym, a nie wpływa na wielkość podatku. Koszty uzyskania przychodów to koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów bądź zachowania czy zabezpieczenia źródła przychodów⁹⁶. Istnieje wiele wyjątków dotyczących zaliczenia kosztów jako niepodatkowe, które przedstawiono w artykule 16 u. p. d. o. p. Definicja kosztów podatkowych od 1 stycznia 2007 roku została doprecyzowana, ponieważ wcześniejsze określenie dotyczyło jedynie wymogu dotyczącego celu osiągnięcia przychodów. Obecnie należy również ustalić, jaki winien być charakter związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy kosztem a przychodem, co i w tym przypadku rodzi wiele wątpliwości kwalifikowania kosztów podatkowych. Te koszty, które wpływają bezpośrednio na osiągnięcie przychodu można z łatwością zaliczyć do opisywanych kosztów, a rozliczane są metodą memoriałową, czyli stanowią koszt w roku, w którym powstał przychód związany z tym kosztem. Z kolei koszty mające pośredni wpływ na uzyskanie przychodu, należy rozpatrywać oddzielnie dla konkretnego przypadku, określając przy tym wpływ poniesionego kosztu na obecny i przyszły przychód, a kosztem są w momencie poniesienia⁹⁷. Za dzień poniesienia kosztu uważa się dzień, w którym ujęto koszt w księgach rachunkowych, na podstawie otrzymanej faktury, bądź innego dowodu

⁹⁶ Art. 15 ust. 1, u. p. d. o. p.

⁹⁷ R. Wolański, op. cit. s. 108-111.

księgowego, z wyjątkiem zdarzenia ujętego jako koszt rezerwy bądź biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów⁹⁸.

Kosztami uzyskania przychodu według ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych są odpisy amortyzacyjne z tytułu zużycia środków trwałych, a także wartości niematerialnych i prawnych dokonywane wyłącznie na podstawie powyższej ustawy. Do kosztów podatkowych można także zaliczyć ujemne różnice kursowe. Natomiast koszty prac rozwojowych mogą być kosztami podatkowymi w miesiącu, w którym zostały poniesione bądź począwszy od tego miesiąca przez maksymalny okres 12 miesięcy w równych częściach, a także jednorazowo w roku podatkowym, w którym zakończono prace, czy też poprzez odpisy amortyzacyjne⁹⁹. Natomiast koszty zaniechanych inwestycji potrącalne są w dacie zbycia lub likwidacji tych inwestycji¹⁰⁰.

3.1.3. Zdefiniowanie kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodu

Lista kosztów, które nie mogą zostać zaliczone do kosztów uzyskania przychodu zawarta jest w artykule 16 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Najważniejsze ich rodzaje to:

- wydatki na:
 - nabycie gruntów bądź prawa wieczystego użytkowania gruntów oprócz opłat za wieczyste użytkowanie gruntów,
 - nabycie lub wytworzenie we własnym zakresie innych niż powyżej środków trwałych czy wartości niematerialnych i prawnych,
 - ulepszenie środków trwałych, które zwiększają wartość środków trwałych,
- kosztem w powyższych przypadkach są odpisy amortyzacyjne od zakupionych, wytworzonych bądź ulepszonych środków, które naliczane są zgodnie z artykułem 22a - 22o wspomnianej ustawy. Z kolei odpisów amortyzacyjnych nie dokonuje się w przypadku gruntów i praw wieczystego użytkowania, wydatki te pomniejszone o odpisy stają się kosztem w momencie ich sprzedaży;

⁹⁸ Art. 15 ust. 4e, u. p. d. o. p.

⁹⁹ Art. 15 ust. 4a, u. p. d. o. p.

¹⁰⁰ Art. 15 ust. 4f, u. p. d. o. p.

- odpisy z tytułu zużycia samochodu osobowego dokonywane na podstawie artykułu 16a -16m, w części przewyższającej wartość 20 000 euro w przeliczeniu na złote według średniego kursu, który został ogłoszony przez Narodowy Bank Polski z dnia przekazania do użytkowania,
- składki na ubezpieczenie samochodu osobowego w wartości przekraczającej 20 000 euro w przeliczeniu na złote według średniego kursu z dnia zawarcia umowy ubezpieczeniowej w wartości samochodu,
- wydatki ponoszone przez pracodawcę na rzecz pracownika z tytułu użytkowania samochodu w celu odbycia podróży służbowej - w wysokości przekraczającej limit kwotowy ustalony na podstawie stawki za kilometr przebiegu pojazdu, bądź w jazdach lokalnych - w wysokości przekraczającej limit wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego czy też stawki za kilometr przebiegu,
- odpisy i wpłaty na fundusze tworzone przez podatnika, z wyjątkiem odpisów i wpłat na te fundusze, jeśli obowiązek czy też możliwość ich tworzenia w ciężar kosztów określają inne ustawy oraz z wyjątkiem tych odpisów i zwiększeń, które na podstawie przepisów o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych obciążają koszty działalności, jeśli środki stanowiące wartość tych opisów i zwiększeń wpłacone zostały na rachunek Funduszu¹⁰¹,
- wydatki na spłatę kredytów i pożyczek, oprócz skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek oraz na spłatę innych zobowiązań, w tym także z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń,
- naliczone, lecz niezapłacone bądź umorzone odsetki od zobowiązań oraz pożyczek i kredytów,
- wierzytelności:
 - odpisane jako przedawnione, czyli bez możliwości wyegzekwowania,
 - odpisane jako nieściągalne bądź umorzone, z wyjątkiem tych, które zostały uprzednio zarachowane jako przychody należne, a nieściągalność odpowiednio udokumentowana,
- wydatki na spłatę zobowiązań, (w tym także pożyczek i kredytów, podatku dochodowego oraz zysku),
- odszkodowania, darowizny, grzywny, kary, straty, koszty egzekucyjne związane z niewykonaniem zobowiązań odsetki za zwłokę w związku z nieterminową wpłatą należności budżetowych oraz innych należności,

¹⁰¹ R. Wolański, op. cit. ss.112-116.

- koszty reprezentacji, w szczególności usługi gastronomiczne, zakup żywności i napojów, w tym alkoholowych;
- składki na rzecz organizacji w przypadku obowiązkowej przynależności podatnika,
- podatek od towarów i usług, z wyjątkami,
- odsetki od włożonego przez podatnika własnego kapitału w źródło przychodów oraz odsetki od dopłat jakie wnoszone są do spółki,
- podatek od wydobycia niektórych kopalin¹⁰².

3.2. Wynik finansowy jako dochód do opodatkowania i sposoby jego ustalania

Właściwe zakwalifikowanie przychodów oraz kosztów do kategorii podatkowych umożliwia ustalenie dochodu do opodatkowania. W momencie kiedy przychody podatkowe są wyższe niż koszty ich uzyskania mamy do czynienia z zyskiem podatkowym, z kolei strata podatkowa wystąpi w sytuacji większych kosztów.

Dochód do opodatkowania można także określić jako dochód uzyskany z działalności gospodarczej na podstawie prowadzonych ksiąg rachunkowych, czyli dochód bilansowy (zysk brutto), który pomniejszyć należy o dochody wolne od podatku oraz powiększyć o koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów. Istnieją dwie metody ustalania dochodu do opodatkowania. Jedna z nich bezpośrednio ustala przychody oraz koszty podatkowe na podstawie dowodów źródłowych podlegających interpretacji podatkowej. Druga metoda uznawana za praktyków jako pośrednia metoda ustalania wyniku podatkowego to korekty wyniku bilansowego o kategorie, które uznawane są przez prawo podatkowe oraz odrębne korekty, które kwalifikowane są jedynie do wyniku bilansowego.

Korekty, które pozwalają ustalić dochód do opodatkowania mają różny charakter. Pierwsza i trzecia są korektami uznawanymi w prawie bilansowym w bieżącym okresie sprawozdawczym, przy czym mogą być uznane w przyszłych, bądź nigdy nie stanowić przychodów czy kosztów podatkowych. Korekta druga i czwarta uznane w bieżącym okresie sprawozdawczym wyłącznie dla celów podatkowych. W wyniku finansowym z kolei wartości te mogły zostać uznane w poprzednich okresach, a w bieżącym są konsekwencją korekty pierwszej i trzeciej określonych w przeszłych okresach. Mogą także wynikać z takich kategorii przychodów czy kosztów, jakie zostaną uznane bilansowo dopiero w przyszłych okresach bądź też w ogóle nie będą brane pod uwagę w systemie rachunkowości (schemat 1).

¹⁰² Art. 16, u. p. d. o. p.

Schemat 1. Metoda pośrednia uzgodnienia dochodu podatkowego

	Wynik finansowy brutto (wynik bilansowy)
-	Przychody uznawane w prawie bilansowym, ale nieuznawane w prawie podatkowym (różnice ujemne po stronie przychodów)
+	Przychody nieuznawane w prawie bilansowym, ale uznawane w prawie podatkowym (różnice dodatnie po stronie przychodów)
+	Koszty uznawane w prawie bilansowym, ale nieuznawane w prawie podatkowym (różnice dodatnie po stronie kosztów)
-	Koszty nieuznawane w prawie bilansowym, ale uznawane w prawie podatkowym (różnice ujemne po stronie kosztów)
=	Dochód do opodatkowania (wynik podatkowy)

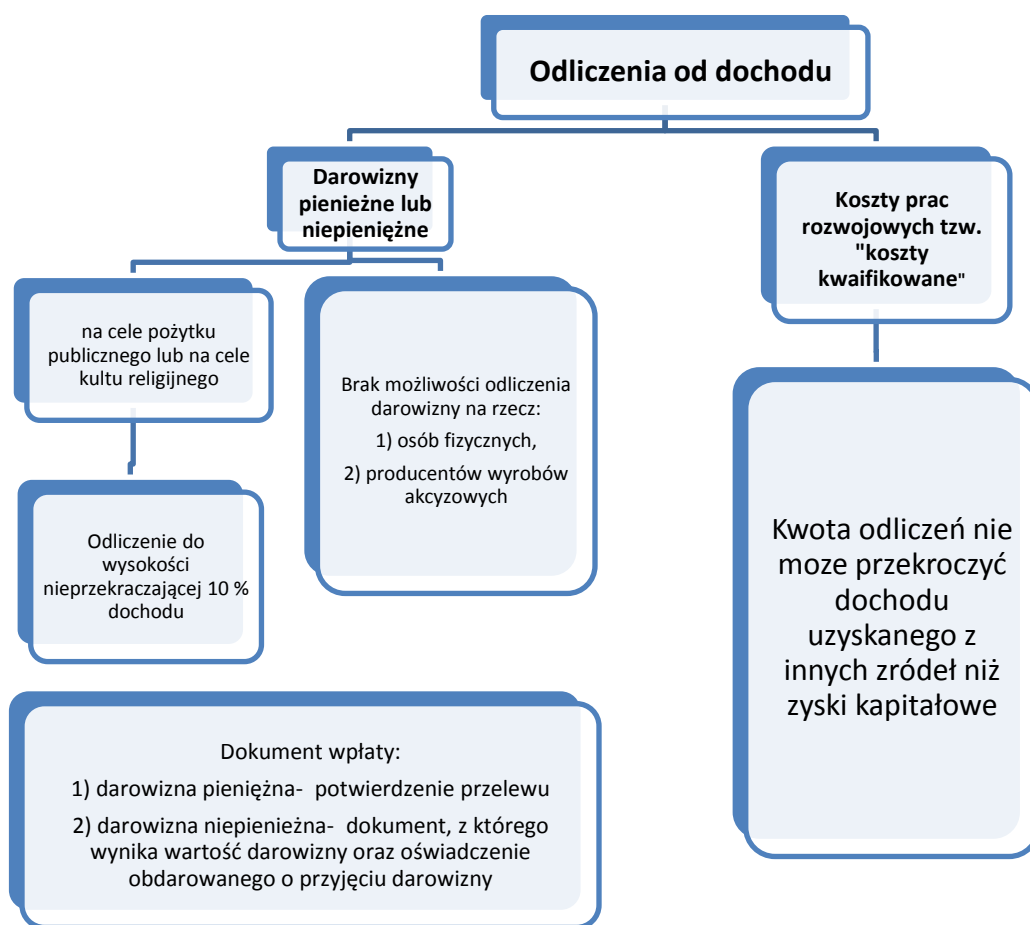
Źródło: Opracowanie własne na podstawie E. Walińska, *Rachunkowość finansowa*, wyd. III, Oficyna, Warszawa 2014, s. 175-176.

Metoda ustalania dochodu do opodatkowania zawarta jest w sprawozdaniu finansowym podmiotu jako pozycja podatku dochodowego w informacji dodatkowej w notach objaśniających rachunek zysków i strat.

3.2.1. Odliczenia od dochodu

Od obliczonego dochodu podatnik może odliczyć, a w związku z tym pomniejszyć podstawę do opodatkowania o wielkości, które zawarte są w artykule 18 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Poniższy schemat przedstawia w uproszczeniu odliczenia od dochodu.

Schemat. 2. Odliczenia od dochodu do opodatkowania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie art. 18 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 317.).

Przepisy prawa cywilnego mówią, że darowizna jest umową zobowiązującą darczyńcę do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Z charakteru umowy darowizny wynika, że jest to wydatek ponoszony przez darczyńcę z tytułu wykonania umowy, a nie w celu osiągnięcia przychodu, dlatego nie może zostać uznany za koszt uzyskania przychodu. Darowizną może być świadczenie pieniężne, rzeczy ruchome czy nieruchomości, a także prawa majątkowe. Jeśli przedmiotem darowizny są towary opodatkowane podatkiem od towarów i usług, to kwota darowizny określana jest jako wartość towaru z podatkiem w części przekraczającej wartość podatku naliczonego, którą podatnik może odliczyć zgodnie z przepisami o podatku od towarów i usług¹⁰³. Aby móc odliczyć darowiznę należy posiadać określone dokumenty potwierdzające wpłatę oraz otrzymanie darowizny.

¹⁰³ Art. 18 ust. 1b, u. p. d. o. p.

Darowizny na cele pożytku publicznego stanowią darowizny przekazywane organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego w obszarze zadań publicznych, realizujących te cele. Odliczeniu podlegają darowizny na cele określone w art. 4 u. d. p. o. p. Katalog tych celów jest zamknięty, jednak w wyjątkowych sytuacjach Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia, zadania w innym zakresie niż wymienione w powyższym artykule. Ponadto, aby móc odliczyć darowiznę musi zostać spełniony drugi warunek, mianowicie obdarowanym musi być organizacja pozarządowa, niebędąca jednostką sektora finansów publicznych.

Tak jak w przypadku darowizn na cele pożytku publicznego, darowizny na cele kultu religijnego, dotyczą bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego, którym niekoniecznie musi być kościół. Mogą to być fundacje propagujące kult religijny, a wydatki mogą dotyczyć również remontów lub modernizacji budynków kościelnych. Jednak i w tym przypadku należy posiadać właściwe dokumenty udzielonej darowizny, a wartość odliczonych darowizn nie może przekroczyć 10% dochodu podatkowego.

Istnieją również darowizny na działalność charytatywno-opiekuńczą kościoła, które nie są limitowane w związku z odliczeniem od dochodu. Warunkiem do skorzystania z ulg podatkowych jest przedstawienie przez kościelną osobę prawną pokwitowania odbioru oraz w okresie 2 lat przekazanie sprawozdania o przeznaczeniu darowizny na działalność charytatywno - opiekuńczą.

Podatnik ponoszący stratę w roku podatkowym ma możliwość odliczenia jej od dochodu do opodatkowania w następnych latach. Maksymalna część odliczenia od dochodu to 50% straty, a maksymalny okres, w którym może odliczyć stratę to 5 kolejno następujących po sobie lat podatkowych¹⁰⁴. Może zatem wystąpić sytuacja, w której podatnik nie odliczy w ogóle straty w roku podatkowym od osiągniętego dochodu, jak również rozliczenie straty w krótszym okresie niż zastrzeżony przez ustawodawcę. Dodatkowo ponowne poniesienie straty w kolejnych latach przez podatnika nie zwalnia z możliwości odliczenia przez niego i tej straty¹⁰⁵.

3.2.2. Stawka i dochód do opodatkowania

Przepisy prawne określają stawkę podatku na poziomie 19% podstawy opodatkowania. Zmianą, która weszła w życie 1 stycznia 2017 roku jest stawka 15% podstawy opodatkowania

¹⁰⁴ Art. 7 ust. 5, u. p. d. o. p.

¹⁰⁵ A. Mariański, *Opodatkowanie działalności gospodarczej w Polsce*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 52-55.

dotycząca małych podatników lub podatników, którzy rozpoczynają działalność – w roku podatkowym rozpoczęcia działalności¹⁰⁶. Podatek ustala się mnożąc podstawę do opodatkowania przez stawkę podatkową. Do pełnych złotych zaokrągla się zarówno podstawę opodatkowania jak i wyliczony podatek należny.

W celu łatwiejszego określenia różnic pomiędzy dochodem bilansowym a podatkowym, wykazuje się różnice w przychodach i kosztach bilansowych oraz podatkowych. Niektóre z nich mają charakter przejściowy, np. niższa stawka amortyzacyjna środka trwałego na zasadach podatkowych niż stawka bilansowa. W związku z zaistnieniem takiej sytuacji, jednostka tworzy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, który ustala się na podstawie wysokości przewidywanej w przyszłości odliczenia od podatku dochodowego na podstawie ujemnych różnic przejściowych. Powodują one zmniejszenie w przyszłości podstawy obliczenia podatku dochodowego, a także możliwe do obliczenia straty podatkowej, ustalonej w oparciu o zasadę ostrożności. W odwrotnej sytuacji tworzy się rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Taką rezerwę tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, która będzie wymagalna w przyszłości z powodu występowania dodatnich różnic przejściowych. Spowodują one także powiększenie podstawy do opodatkowania w przyszłości. Obie pozycje wykazywane są w bilansie oddzielnie, ponadto istnieje możliwość ich kompensowania w sytuacji, gdy jednostka przewiduje jednoczesne wystąpienie zdarzeń o charakterze ujemnych i dodatnich różnic przejściowych. Urealnienie wyniku finansowego oraz eliminacja wpływu na wynik finansowy różnic czasowych, jakie powstały pomiędzy potrącaniem kosztów bilansowych i podatkowych jest głównym sposobem ustalania i ujmowania w księgach podatku odroczonego.

3.2.3. Należność podatkowa

Podatnicy, którzy osiągają dochody z działalności gospodarczej są zobowiązani bez wezwania do wpłacania w ciągu roku podatkowego zaliczek na podatek dochodowy, które wpłacane są w systemie miesięcznym - od realnego dochodu uzyskiwanego w trakcie roku podatkowego narastająco, lub uproszczone, w momencie spełnienia dodatkowych warunków, a także po zawiadomieniu Urzędu Skarbowego o wyborze uproszczonych zaliczek. Mały podatnik oraz rozpoczynający działalność mają także możliwość po zawiadomieniu urzędu, kwartalnego wpłacania zaliczek od realnego dochodu narastające uzyskiwanego w trakcie

¹⁰⁶ Art. 19 ust.1, u. p. d. o. p.

roku podatkowego. Zaliczki miesięczne uiszczą się do 20 dnia następnego miesiąca za poprzedni miesiąc, a zaliczkę za ostatni miesiąc, wpłaca się w terminie do 20 dnia pierwszego miesiąca kolejnego roku podatkowego. Z kolei zaliczki kwartalne należy uścić do 20 dnia miesiąca następującego po kwartale za który jest wpłacana zaliczka, a ostatnia zaliczka na zasadach analogicznych jak ostatnia zaliczka miesięczna. Jeśli przed upływem terminu do wpłaty zaliczki za ostatni miesiąc/ kwartał podatnik złoży zeznanie oraz uści zapłatę podatku rocznego, nie musi wpłacać zaliczki za ostatni miesiąc. Zeznanie roczne składa się na formularzu CIT-8 do właściwego Urzędu Skarbowego wg siedziby w terminie do końca trzeciego miesiąca następnego roku, a także w tym terminie należy wpłacić podatek należny¹⁰⁷.

Obowiązek składania zeznania rocznego CIT-8 obok podatników którymi są podmioty mające osobowość prawną oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z wyjątkiem spółek niemających osobowości prawnej są również osoby zagraniczne. Podmioty te nie mają siedziby ani zarządu na terytorium Polski, obowiązek jednak dotyczy tylko zakresu dochodów osiągających na terytorium RP.

3.2.4. Istotność wyniku finansowego obliczanego według prawa podatkowego

Najważniejszym celem ustalenia wyniku podatkowego jest obliczenie wysokości podatku dochodowego należnego do Urzędu Skarbowego z racji osiągnięcia dodatnich korzyści ekonomicznych w przedsiębiorstwie. Z reguły podatnik dąży jednak do jak najbardziej korzystnego rozliczenia podatku w ramach obowiązujących zasad podatkowych, w związku z tym często przedstawia nie do końca rzetelny obraz efektów działalności. Rachunek podatkowy uwzględnia wystąpienie sankcji, a także ryzyko związane z tym zdarzeniem. Sankcja nakładana jest w momencie niezgodności z przepisami prawa oraz kiedy istnieje możliwość zminimalizowania wysokości podatku. Niestety droga od wyniku finansowego brutto do wyniku podatkowego jest długa i niekiedy bardzo trudna. Należy bowiem w odpowiedni sposób ująć kategorie przychodów i kosztów, które w prawie podatkowym i bilansowym są uznawane bądź nie. Przejawem wpływu tych różnic na obraz jednostki jest ustalenie wartości aktywów oraz rezerw z tytułu podatku odroczonego w bilansie, a także wysokości odroczonego podatku dochodowego w rachunku zysków i strat. Rachunek podatku odroczonego ma na celu odzwierciedlenie w sprawozdaniu wpływu różnic, które mają charakter przejściowy na sytuację finansową podmiotu. Bowiem ustalenie podatku

¹⁰⁷ Art. 25-28, u. p. d. o. p.

odroczonego wiąże się z dążeniem do realizacji najważniejszych zasad rachunkowości. Poprzez ustalenie podatku odroczonego, podatek dochodowy przypisywany jest do tego roku, którego dotyczy ten podatek, niezależnie od momentu zapłaty. W ten sposób realizowana jest zasada współmierności, gdyż podatek obciąża ten rok obrotowy, w którym generowana jest zdolność podatkowa. Zdolność ta mierzona jest wynikiem finansowym. Odpowiednia kwalifikacja przychodów oraz kosztów związana jest także z odmiennym momentem ich uznania oraz ujęciem źródeł przychodów i kosztów w rachunku księgowym i podatkowym. Analizę tych różnic powinno się prowadzić odrębnie dla każdej kategorii, przy uwzględnieniu obszarów dotyczących wyceny, zakresu oraz momentu uznania tych dwóch kategorii wynikowych.

Wybór właściwego dostosowania rozwiązań księgowych do sprostania wymaganiom podatkowym jest ważną umiejętnością w dobie dzisiejszych regulacji prawnych. Dlatego ważne jest dobranie stosownego sposobu ewidencji i rozliczeń ksiąg na potrzeby ustalania wyniku podatkowego. Powoduje to rozszerzenie zakresu podstawowej ewidencji księgowej, aby móc uwzględnić także te zdarzenia, które będą wynikały z prawa podatkowego.

Różnice pomiędzy wynikiem finansowym i podatkowym powodują skomplikowane ewidencje księgowe, a także często są przyczyną podwyższenia ryzyka polegającego na popełnieniu błędu oraz niekiedy niewykorzystaniu sposobności optymalizacji rozliczenia podatkowego. Różnice te są przejawem braku możliwości takiego przedstawienia zdarzeń gospodarczych, które mogłoby zapewnić jednoczesną realizację zasad i celów księgowych jakimi są rzetelność i wiarygodność; oraz do celów podatkowych jednostki, a więc zgodności z przepisami oraz opłacalności.

Rozdział 4. Wynik finansowy w aspekcie bilansowym oraz podatkowym spółki X

4.1 Zastosowana w pracy metoda badawcza

Źródłem danych w pracy była literatura przedmiotu z zakresu ustalenia wyniku finansowego w świetle prawa bilansowego oraz podatkowego oraz akty prawne, do których często się powoływano. Została wykorzystana zarówno literatura krajowa jak i zagraniczna. Dane, jakie zostały poddane analizie pochodzą od spółki, która uznana została za spółkę anonimową z powodów polityki prywatności. Powyższe dane, które wykorzystano to sprawozdania finansowe za okres 2014-2016 r. Metodą przetwarzania danych była w pracy metoda studiów literaturowych. Szczegółowa analiza obejmowała zagadnienia dotyczące ustalenia wyniku finansowego. Pozwoliło to na zbadanie dynamiki i struktury poszczególnych pozycji i ich wartości. Obliczeń dokonywano wykorzystując program komputerowy Microsoft Excel 2010. W celu prezentacji danych wykorzystano metodę graficzną, tabelaryczną oraz opisową.

4.2. Charakterystyka sektora przedsiębiorstw usługowych i działalności omawianej spółki

Od kilkudziesięciu lat znaczenie sektora usług w gospodarce światowej wzrasta. Dowodem na to jest wzrost udziału tego sektora w tworzeniu wartości dodanej, a także miejsc pracy.

Działalność usługową rozumie się jako:

- czynności o charakterze naprawczym, remontowym, konserwacyjnym,
- czynności, które polegają na obsłudze procesu produkcyjnego,
- wytwarzanie przedmiotów i obiektów na indywidualne zlecenie,
- czynności o charakterze transportowym i związane z łącznością,
- czynności jakie zaspokajają potrzeby człowieka.

W przedsiębiorstwach usługowych koszty segmentu działalności podstawowej zawierają bezpośrednie koszty wytworzenia usług. Jedynie w wyjątkowych przypadkach konto „Koszty działalności podstawowej” może przedstawiać saldo przechodzące na następny okres sprawozdawczy. Sytuacja taka może wystąpić w firmach remontowych czy budowlanych z powodu tego, że prace remontowe i budowlane z reguły trwają długi okres. Dlatego poniesione w danym okresie koszty, dotyczące niezakończonych remontów mogą przejść na

okres następny, a saldo „Kosztów działalności podstawowej” wyraża koszty niezakończonych usług¹⁰⁸.

Usługi długoterminowe świadczone przez przedsiębiorstwa wymagają szczególnej uwagi, gdyż ujmowanie ich w ewidencji rachunkowej jest dość skomplikowane. Usługi budowlane są to usługi polegające na budowie, ulepszeniu (rozbudowie, nadbudowie, przebudowie, modernizacji,), rozbiórce i remoncie konstrukcji, które połączone są z gruntem w sposób trwały oraz wykonane z materiałów budowlanych i elementów składowych będących efektem prac (robót) budowlanych. Czynności związane z pracami budowlanymi to w szczególności:

- przygotowanie terenu pod budowę,
- wznoszenie kompletnych budynków, budowli ich części,
- wykonywanie instalacji budowlanych,
- wykonywanie wykończeniowych robót budowlanych,
- rekultywacja środowiska po rozbiórce budynków, budowli.

Niniejszy rozdział poświęcony został szczegółowej analizie jednostki w zakresie rachunku zysków i strat oraz kategorii podatkowych, gdyż to pozwoliło na dokładne przedstawienie kształtowania się wyniku finansowego i podatkowego. Szczegółowe zbadanie zarówno pozycji bilansowych jak i podatkowych zostało przeprowadzone na podstawie danych spółki z lat 2014-2016. Jednostka istnieje od 2009 roku, a w zakres jej działalności wchodzi realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków. Szersza definicja zawiera określenie realizacji projektów budowlanych, które obejmują przedsięwzięcia finansowe, techniczne oraz rzeczowe w celu przygotowania lub budowy budynków do sprzedaży¹⁰⁹.

W polityce rachunkowości analizowanej spółki zawarta jest zasada kontynuacji działalności, jak również brak połączenia w żadnym z badanych lat. Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, o wartości powyżej 3.500,00 złotych następuje w jednostce metodą liniową. Odpisy amortyzacyjne jakie dokonuje spółka są stosowane na podstawie stawek określających okres użyteczności ekonomicznej, a środki trwałe, o wartości poniżej 3.500,00 zł, umarzane są jednorazowo w momencie oddania ich do użytkowania. Należności wyceniane są w kwocie wymagającej zapłaty, przy czym zachowana jest zasada ostrożnej wyceny i wykazuje się je w wartości netto (po pomniejszeniu

¹⁰⁸ T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość przedsiębiorstw wybranych sektorów gospodarki*, PWE, Warszawa 2014, s. 169-176.

¹⁰⁹ Dział 41. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)*.

o odpisy aktualizujące). Należności oraz zobowiązania w walucie obcej zostały wycenione na ostatni dzień roku sprawozdawczego, na podstawie kursu waluty z tego dnia. Jednostka realizuje projekt inwestycyjny budowy kompleksu mieszkaniowego w Krakowie pod nazwą „Apartamenty Novum”. W związku z tym, zapasami dla badanej spółki będą półprodukty i produkty w toku obejmujące wydatki związane z realizacją projektu inwestycyjnego, w tym także koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu finansowania zapasów i związanych z nimi różnic kursowych, które pomniejszone są o przychody z tego tytułu. Towary z kolei obejmują wartość gruntu zakupionego pod budowę inwestycji. Jeśli chodzi o bierne rozliczenia międzyokresowe przychodów i kosztów to prezentowane są one w bilansie odpowiednio w pozycji należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług. Na podstawie art. 45 Ust. 2 i 3 UoR spółka odstąpiła w 2014 roku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawienia w kapitale własnym. Jednostka nie tworzy także w 2014 roku aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, powołując się na art. 37. Ust. 10 UoR.

4.3. Wynik finansowy spółki X według prawa bilansowego w latach 2014-2016

Poniższa tabela przedstawia wybrane pozycje bilansu spółki w latach 2014-2016. Pozwoliło to nam na ujawnienie najważniejszych kategorii, które charakteryzują jednostkę budowlaną. Udział procentowy poszczególnych aktywów do aktywów ogółem pokazuje, że aktywa obrotowe są majątkiem, który stanowi prawie całość aktywów w spółce. W badanym okresie ich udział to ponad 98% wszystkich aktywów. Taki udział majątku obrotowego jest charakterystyczny dla działalności usługowej. W tej pozycji przeważają zapasy, którymi są produkty gotowe oraz zapasy stanowiące wartość gruntów zakupionych w celu budowy inwestycji, a także półprodukty i produkty w toku, które obejmują wydatki związane z realizacją projektu inwestycyjnego. Zapasy na przełomie badanych lat malały, ich udział także uległ spadkowi. Sytuacja ta spowodowana była sprzedażą budynków, które znajdowały się w pozycji produktów gotowych. Spadek w tym punkcie był najważniejszą przyczyną spadku wartości aktywów obrotowych. Kolejnym punktem w tej kategorii aktywów są inwestycje krótkoterminowe, których udział do ogółu aktywów wynosi od 5% w 2014 roku. W następnym roku zarówno wartość jak i udział tych inwestycji wzrósł do prawie 20 mln zł z udziałem 15%, z kolei w 2016 roku wartość spadła do 7,2 mln a udział wynosił prawie 10%. Analizowana pozycja to w całości środki pieniężne w kasie oraz na rachunkach bankowych.

Tabela 5. Wybrane pozycje bilansu spółki X w latach 2014- 2016.

AKTYWA	2014r.	Udział	2015r.	Udział	2016r.	Udział
A. Aktywa trwałe	558 666,87	0,31%	1 006 519,59	0,78%	891 150,99	1,21%
II. Rzeczowe aktywa trwałe	556 776,87	99,66%	475 100,59	47,20%	390 240,99	43,79%
1. Środki trwałe	556 776,87	100,00%	475 100,59	100,00%	390 240,99	100,00%
b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wod.	518 379,04	93,10%	446 944,96	94,07%	375 510,88	96,23%
c) urządzenia techniczne i maszyny	3 271,26	0,59%	1 199,14	0,25%	1 378,88	0,35%
e) inne środki trwałe	35 126,57	6,31%	26 956,49	5,67%	13 351,23	3,42%
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie	0,00	0,00%	0,00	0,00%	375 510,88	96,23%
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	1 890,00	0,00%	531 419,00	0,41%	500 910,00	0,39%
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0,00	0,00%	529 679,00	0,41%	499 410,00	0,39%
2. Inne rozliczenia międzyokresowe	1 890,00	0,00%	1 740,00	0,001%	1 500,00	0,001%
B. Aktywa obrotowe	178 952 566,86	99,69%	128 574 655,51	99,22%	73 027 623,11	56,36%
I. Zapasy	168 720 399,65	94,28%	105 198 780,92	81,82%	65 718 742,98	89,99%
1. Materiały	0,00	0,00%	0,00	0,00%		0,00%
2. Półprodukty i produkty w toku	232 350,00	0,14%	30 905 890,90	29,38%	25 800 679,28	24,53%
3. Produkty gotowe	116 454 848,02	69,02%	51 913 276,83	49,35%	10 511 050,74	9,99%
4. Towary	52 033 201,63	30,84%	22 379 613,19	21,27%	29 407 012,96	27,95%
5. Zaliczki na dostawy	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
II. Należności krótkoterminowe	483 782,42	0,27%	3 779 105,09	2,94%	62 493,88	0,09%
2. Należności od pozostałych jednostek	483 782,42	100,00%	3 779 105,09	100,00%	62 493,88	100,00%
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	353 923,42	73,16%	3 998,09	0,11%	4 502,81	7,21%
- do 12 miesięcy	353 923,42	100,00%	3 998,09	100,00%	4 502,81	100,00%
- powyżej 12 miesięcy	0,00	0,00%	0,00	0,00%	62 493,88	0,03%
b) z tytułu podat., dotacji, ceł, ubezpiec.	129 859,00	26,84%	3 775 107,00	99,89%	57 991,07	92,79%
III. Inwestycje krótkoterminowe	9 651 523,14	5,39%	19 583 213,81	15,23%	7 233 674,20	9,91%
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	9 651 523,14	100,00%	19 583 213,81	100,00%	7 233 674,20	100,00%
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	9 651 523,14	100,00%	19 583 213,81	100,00%	7 233 674,20	100,00%
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	9 651 523,14	100,00%	19 583 213,81	100,00%	7 233 674,20	100,00%
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	96 861,65	0,05%	13 555,69	0,01%	15 047,69	0,02%
Aktywa razem	179 511 233,73	100,00%	129 581 175,10	100,00%	73 918 774,10	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki X w latach 2014-2016.

Tabela 6. Rachunek zysków i strat w spółce X w latach 2014-2016.

	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	73 518 563,05	85 076 680,48	59 787 632,45	15,7%	-29,7%
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów	73 518 563,05	85 076 680,48	59 787 632,45	15,7%	-29,7%
B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:	52 590 330,45	65 367 008,78	42 381 071,70	24,3%	-35,2%
I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	52 590 330,45	65 367 008,78	42 381 071,70	24,3%	-35,2%
C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)	20 928 232,60	19 709 671,70	17 406 560,75	-5,8%	-11,7%
D. Koszty sprzedaży	1 552 604,59	1 574 167,55	1 439 117,17	1,4%	-8,6%
E. Koszty ogólnego zarządu	1 799 114,49	2 117 259,49	1 211 257,95	17,7%	-42,8%
F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)	17 576 513,52	16 018 244,66	14 756 185,63	-8,9%	-7,9%
G. Pozostałe przychody operacyjne	6,98	422 004,63	273 145,70	6045811,6%	-35,3%
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
II. Dotacje	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
III. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
IV. Inne przychody operacyjne	6,98	422 004,63	273 145,70	6045811,6%	-35,3%
H. Pozostałe koszty operacyjne	51 034,14	372 484,49	267 364,87	629,9%	-28,2%
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
III. Inne koszty operacyjne	51 034,14	372 484,49	267 364,87	629,9%	-28,2%
I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F+G-H)	17 525 486,36	16 067 764,80	14 761 966,46	-8,3%	-8,1%
J. Przychody finansowe	40 439,95	13 489,19	63 174,03	-66,6%	368,3%
I. Dywidendy i udziały w zyskach	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
II. Odsetki	40 439,95	13 489,19	63 174,03	-66,6%	368,3%
III. Zysk ze zbycia inwestycji	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
IV. Aktualizacja wartości inwestycji	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
K. Koszty finansowe	3 420 716,55	4 690 207,28	5 014 170,65	37,1%	6,9%
I. Odsetki, w tym:	3 304 730,81	4 541 558,52	3 485 008,41	37,4%	-23,3%
- dla jednostek powiązanych	1 827 129,93	3 279 037,62	3 484 946,45	79,5%	6,3%
II. Strata ze zbycia inwestycji	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
III. Aktualizacja wartości inwestycji	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
IV. Inne	115 985,74	148 648,76	1 529 162,24	28,2%	928,7%
L. Zysk (strata) z działalności	14 145 209,76	11 391 046,71	9 810 969,84	-19,5%	-13,9%
M. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (M.I.-M.II.)	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
N. Zysk (strata) brutto (L±M)	14 145 209,76	11 391 046,71	9 810 969,84	-19,5%	-13,9%
O. Podatek dochodowy	3 487 012,00	226 878,00	1 884 258,00	-93,5%	730,5%
P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%
R. Zysk (strata) netto (N-O-P)	10 658 197,76	11 164 168,71	7 926 711,84	4,7%	-29,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki X w latach 2014-2016.

Analizowana spółka sporządza rachunek zysków i strat metodą kalkulacyjną. Przychody netto ze sprzedaży kształtują się w kolejnych latach na wysokim poziomie, a dynamiczna analiza tej pozycji pozwoliła zauważyć, że w 2015 roku przychody te wzrosły, z kolei następny rok przyniósł przychody niższe o prawie 30 p. p. Jednostka sprzedaje wyłącznie produkty gotowe, którymi są budynki mieszkalne, zatem jedynie pozycja przychodów netto ze sprzedaży produktów wykazała wartości. W taki sam sposób zaprezentowano koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, które wykazują wartości jedynie w tej pozycji, która dotyczy produktów. Koszty te wynosiły ponad 52,5 mln zł, w kolejnym roku wzrosły o prawie 25 p. p. Z kolei w ostatnim przedstawianym roku spadły o ponad 35 p. p. i ukształtowały się na poziomie 42,3 mln zł.

Wynik brutto na sprzedaży w całym badanym okresie kształtował się na korzystnym poziomie. Mianowicie w roku 2014 wynosił ponad 20,9 mln, w kolejnych latach nieznacznie spadał o ok. 5,8 p. p. w 2015 r. oraz w 2016 r. o 11,7 p. p., co w konsekwencji spowodowało wynik brutto na sprzedaży na poziomie ok. 17,4 mln zł.

Kosztami sprzedaży w spółce budowlanej są wszelkiego rodzaju koszty poniesione na reklamę i promocję. Jest to np. koordynowanie i aktualizacja stron internetowych oraz ich pozycjonowanie, artykuły prasowe, ulotki reklamowe, reklamy i kampanie w mediach oraz wizualizacje. W kosztach sprzedaży zawarto również koszty najmu powierzchni reklamowych czy koszty targów promocyjnych, a także prowizję od sprzedaży lokali oraz koszty związane z biurem sprzedaży i pośrednictwem w sprzedaży. Ogół tych kosztów kształtował się na poziomie ok 1,5 mln zł z niewielkimi wahaniami w ciągu badanego okresu. Większe różnice wystąpiły w kosztach ogólnego zarządu, które w 2014 roku prezentowały się w wysokości prawie 1,8 mln zł z kolei w kolejnym roku wzrosły o ok. 18 p. p., a w 2016 roku spadły o prawie 43 p. p. i ukształtowały się na poziomie 1,2 mln zł. W tej pozycji prezentowane są zarówno koszty administracyjno - gospodarcze jak i ogólnogospodarcze. Koszty występujące w analizowanej spółce jako koszty administracyjne to m. in. płace oraz koszty podróży służbowych, koszty szkoleń pracowników zarządu, koszty reprezentacji, wszelkie opłaty za usługi związane z administrowaniem przedsiębiorstwa, a także koszty biurowe tj. materiałów biurowych, opłat telekomunikacyjnych, obsługi rachunkowej, archiwizacji danych. Z kolei kosztami ogólnogospodarczymi spółki X są koszty utrzymania budynków i pomieszczeń, ochrona mienia, szkolenia pracownicze oraz koszty bezpieczeństwa i higieny pracy.

Charakterystyka pozycji kosztów sprzedaży i ogólnego zarządu umożliwiła przedstawienie kolejnego poziomu zysku jakim jest zysk ze sprzedaży netto. W każdym z badanych okresów wynik ten jest nadal bardzo korzystny dla spółki, natomiast w 2015 r. i 2016 maleje o kolejno 9 p. p. oraz 8 p. p. Finalnie rok 2016 generuje wynik netto na sprzedaży w wysokości 14,7 mln zł.

Kolejny poziom ustalenia wyniku finansowego dotyczy segmentu pozostałej działalności operacyjnej. Jediną pozycją wykazującą wartość są inne przychody oraz koszty operacyjne. Powstanie wartości w tej pozycji związane jest z siecią wodociągową, która została wcześniej nabyta wraz z gruntem. Mianowicie została ona odsprzedana w ręce przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne nieznacznie zmieniły wynik na działalności operacyjnej. Z kolei jeśli chodzi o działalność finansową to uwzględnienie tego segmentu w działalności spółki doprowadziło do znaczniejszych różnic w wyniku. Przychody finansowe w całości obejmowały odsetki z tytułu lokat, a ich wartość w kolejnych latach wynosiła ok. 40 mln zł, następnie maleje o 66 p. p., a w ostatnim roku wzrasta do ponad 63 mln zł. W kosztach finansowych zawarto odsetki, głównie z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów. W tej kategorii znalazły się również inne koszty finansowe, które dotyczą różnic kursowych wygenerowanych w spółce.

Następnym segmentem, który wygenerował dodatni wynik jest działalność gospodarcza. Wartość zysku w 2014 roku wyniosła ponad 14 mln zł, natomiast w kolejnych latach jego poziom spadł o ok. 19,5 p. p. oraz w 2016 roku o prawie 14 p. p. Przedstawiał się wówczas w wartości ok 9,8 mln zł. W analizowanej spółce nie występowały zdarzenia nadzwyczajne w tamtych latach, dlatego wynik brutto prezentował się na takim samym poziomie.

Po potrąceniu podatku dochodowego, obliczonego i scharakteryzowanego w kolejnym podrozdziale, wynik brutto przekształcił się w wynik netto, który w analizowanej jednostce utrzymywał się na wysokim poziomie. Wartość w 2014 roku wyniosła ponad 10,68 mln zł, w 2015 roku wzrosła o prawie 5 p. p. Z kolei rok 2016 wygenerował zysk na poziomie 7,9 mln zł, którego spadek o ok. 30 p. p. spowodowany był głównie niższą sprzedażą oraz wyższymi kosztami finansowymi.

Zysk na tak wysokim poziomie daje szerokie możliwości dla przedsiębiorstwa. Pozwala na rozwój i inwestycje w nowe grunty, a także większe i bardziej opłacalne projekty i budowy. Jednostka znajduje się bowiem w korzystnej sytuacji na rynku, mimo wysokiej konkurencji i często niestabilnych warunków gospodarczych.

4.4. Wynik podatkowy spółki X według prawa podatkowego w latach 2014-2016

W niniejszym podrozdziale omówiono szczegółowo przebieg ustalania wyniku podatkowego z pozycji wyniku finansowego brutto czyli wyniku, jaki jednostka uzyskuje po odjęciu wszystkich kosztów związanych z działalnością jednostki, pomijając podatek dochodowy. Proces ustalenia dochodu do opodatkowania w analizowanej spółce funkcjonuje w oparciu o korekty poszczególnych kategorii podatkowych charakteryzowanych w poprzednim rozdziale.

Tabela 7. Proces ustalania podstawy do opodatkowania.

	2014	2015	2016
Zysk brutto	14 145 210	11 391 047	9 810 970
Różnice ujemne po stronie przychodów	10 545 844	8 528 818	1 695 519
Dodatknie różnice kursowe niezrealizowane	10 527 579	8 528 818	1 177 461
Odsetki naliczone od należności	18 265	0	0
Pozostałe przychody operacyjne	0	0	518 057
Przychody z tytułu naliczonych odsetek od pożyczek udzielonych	0	0	0
Różnice dodatnie po stronie przychodów	24 701	18 265	0
Odsetki zapłacone od należności	24 701	18 265	0
Różnice dodatnie po stronie kosztów	17 153 443	14 647 590	5 937 967
Materiały i energia	15 674	1 216	0
Pozostałe koszty	195 999	1 372 166	416 613
Podatki i opłaty	21 661	470	0
Ujemne różnice kursowe niezrealizowane	10 542 993	8 480 891	0
Rezerwy na koszty	19 500	18 500	884 009
Odsetki naliczone - pożyczki	1 827 257	0	152 831
Odsetki budżetowe	5 860	1 216	0
Korekta kosztów - art. 15b	200	0	0
Marketing	0	0	1 275 082
Pozostałe koszty operacyjne	0	0	0
Koszty dotyczące przychodów opodatkowanych w następnych okresach sprawozdawczych	1 552 605	0	0
Koszty wytworzenia sprzedanych produktów	2 971 695	4 773 131	3 209 432
Różnice ujemne po stronie kosztów	1 489 428	13 759 142	3 713 714
Zrealizowane rezerwy	0	19 500	18 500
Koszty statystyczne	1 489 428	13 739 642	3 695 214
Podstawa opodatkowania	19 288 082	3 768 943	10 339 704
Zmniejszenia podstawy opodatkowania - straty z lat ubiegłych	935 388	935 388	0
Do opodatkowania	18 352 694	2 833 555	10 339 704
Podatek dochodowy (stawka)	0	0	0
Podatek dochodowy za okres	3 487 012	538 375	1 964 544
Podatek odroczony	0	-311 497	-108 593
Razem podatek	3 487 012	226 878	1 855 951

Źródło: Sprawozdanie finansowe spółki X za rok obrotowy 2015.

Pierwsza kategoria ujemnych różnic po stronie przychodów to pozycje, które należy odjąć od wyniku brutto, gdyż są to przychody niepodatkowe. Nie wchodzi one do podstawy do opodatkowania i nie odprowadza się od nich podatku dochodowego. W pozycji tej znajdują się dodatnie różnice kursowe niezrealizowane. Są to różnice kursowe wynikające z wyceny rachunków bankowych walutowych, bądź z wyceny należności lub zobowiązań w walucie na dzień bilansowy. Rozchód środków w spółce ewidencjonowany jest metodą FIFO, dlatego ważną rolę odgrywa tutaj kurs historyczny. Dodatni charakter różnic kursowych wynika z wyższego kursu waluty obcej na dzień wyceny, która w przypadku należności była większa niż waluta, jaka została wprowadzona na dzień powstania należności. Z kolei w przypadku zobowiązań kurs musiał być niższy niż na dzień powstania zobowiązania. Warto zauważyć, że różnice kursowe w badanej spółce wpływają znacząco na kształtujący się wynik podatkowy, gdyż ich wartość waha się od 10,5 mln w 2014 roku, 8,5 mln w roku 2015, natomiast największy spadek charakteryzuje rok 2016, w którym różnice kursowe spadły do ok. 1,2 mln zł. Odsetki naliczone od należności wynikają z nieterminowego regulowania należności. Jednak naliczone odsetki, które nie zostały jeszcze zapłacone nie stanowią przychodu podatkowego, stąd pozycja ta znajduje się w kategorii różnic ujemnych po stronie przychodów. Pozostałe przychody operacyjne, które w 2016 roku stanowiły 518 tys. zł należy odnosić do korekty wartości jednego z lokali.

W kategorii różnic dodatnich po stronie przychodów znajdują się jedynie odsetki zapłacone od należności, które występują w roku 2014 w wartości 24,7 tys. zł oraz w wysokości ok. 18,2 tys. zł w 2015 roku. Wynikają one z zapłaty odsetek od należności, które zostały naliczone w poprzednim roku obrotowym, a zapłacone dopiero w kolejnym. Z tego powodu stały się przychodem podatkowym, stąd należy je dodać w momencie ustalania dochodu do opodatkowania.

Kolejna kategoria, do której należą koszty niepodatkowe to pozycje kosztów, jakich nie można potrącić od podstawy do opodatkowania, dlatego przy ustalaniu wyniku podatkowego zostały dodane w końcowych obliczeniach. Zostały w tym miejscu ujęte pozycje takie jak materiały i energia, które dotyczą głównie rezerw na następne okresy sprawozdawcze. Ich wartość w 2014 r. była największa, kształtowała się na poziomie ponad 15,6 tys. zł, w roku kolejnym spadła do 1,2 tys. zł, a w ostatnim roku pozycja ta nie występowała. Jeśli chodzi o pozostałe koszty to miały one duże znaczenie przy ustalaniu podstawy opodatkowania, mianowicie wynosiły kolejno ok. 196 tys. zł, 1,37 mln zł w 2015 roku, a w 2016 roku wyniosły ponad 416,5 tys. zł. Pod tą pozycją kryją się koszty reklamy internetowej, domeny, najmu billboardu. Dotyczą one innego okresu sprawozdawczego. Podatki i opłaty jedynie w

2014 roku stanowiły znaczącą wartość dla spółki. Wynosiły one wtedy 21,6 tys. zł, spadły jednak do 470 zł w 2015 roku, a w 2016 nie wystąpiły. Pozycje tę charakteryzują głównie koszty podatku od czynności cywilno prawnych, opłaty sądowe oraz usługi notarialne, które związane są z udziałowcem, a nie z samą spółką. Z kolei ujemne różnice kursowe niezrealizowane to tak jak we wcześniejszych przypadkach dodatnich różnic, wielkości powstałe na skutek wyceny rachunków bieżących lub wyceny zobowiązań czy należności. W 2014 roku kształtowały się na poziomie ok. 10,5 mln zł, z kolei w następnym roku ich poziom wyniósł ok. 8,5 mln. zł. Rezerwy na koszty w przypadku analizowanej spółki dotyczą przewidzianych kosztów jakich jednostka jeszcze nie poniosła, a które dotyczą bieżącego okresu. Nie można ich ująć jako koszty podatkowe, gdyż świadczenie nie zostało faktycznie jeszcze wykonane. Z tego względu jednostka zawiązała rezerwę w 2014 roku w wysokości 19,5 tys., rok później w wysokości 18,5 tys. zł, a rok 2016 przedstawia wartość ok. 884 tys. zł. Odsetki naliczone od pożyczek stanowią jedynie w roku 2014 znaczącą wartość dla spółki, ponieważ kształtowały się na poziomie 1,8 mln zł, w kolejnym roku nie występowały, a w 2016 roku ich kwota to 152 tys. zł. Jeśli chodzi o odsetki budżetowe, których nie można zaliczyć jako koszty podatkowe to głównie odsetki od podatku CIT. Spółka wygenerowała w 2014 roku 5,8 tys. zł takich odsetek, a w kolejnym roku już 1,2 tys. zł. W 2016 roku jednostka terminowo regulowała opłaty budżetowe. Korekta kosztów w oparciu o artykuł 15b ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych wystąpiła w kwocie 200 zł w roku 2014. Artykuł dotyczył zmniejszenia kosztów podatkowych o kwotę, jaka wynikała z faktury, a nie została uregulowana w terminie 30 dni od daty terminu płatności. W kolejnych latach kwota ta nie wystąpiła z uwagi na nieobowiązywanie artykułu. Natomiast występujące wyłącznie w 2016 roku koszty marketingu, jakie nie zostały zaliczone do kosztów podatkowych związane są z reklamą, kampanią oraz prowizją od sprzedaży w spółce. Pozycja kosztów jakie dotyczą przychodów opodatkowanych w następnych okresach sprawozdawczych występuje jedynie w 2014 roku w kwocie 1,55 mln zł. Nie można zaliczyć ich do kosztów podatkowych, gdyż przychód osiągnięty jest dopiero w kolejnym roku, a z ustawy wynika, że koszt może być potrącony w okresie generowania przychodu którego dotyczą. Koszty niepodatkowe w pozycji kosztów wytworzenia sprzedanych produktów w spółce budowlanej wpłynęły znacząco na podstawę opodatkowania. Mianowicie są to kolejno kwoty 2,97 mln zł, w 4,77 mln zł, z kolei w 2016 to 3,2 mln zł. Związane są z odsetkami od pożyczek zaciągniętych w spółce. Suma wszystkich kosztów podatkowych mówi o tym, że mają znaczący wpływ na dochód podatkowy analizowanej spółki. Są to kwoty rzędu kilkunastu milionów złotych, jedynie w roku 2016 kwota ta wynosiła 5,4 mln zł.

Ostatnia kategoria dotyczy różnic ujemnych po stronie kosztów, są to zatem koszty, jakie bilansowo były zaliczone w poprzednim okresie sprawozdawczym, dlatego należy je potrącić w kolejnym roku. Łatwo zauważyć że w pozycji zrealizowanych rezerw znajdują się kwoty z poprzednich okresów w związku z zawiązaniem rezerw. Pozycja kosztów statystycznych dotyczy kosztów jakie zostały zaewidencjonowane do ksiąg rachunkowych w poprzednim okresie sprawozdawczym, a które dotyczą bieżącego okresu, stąd należy je wziąć pod uwagę przy ustalaniu dochodu podatkowego. Znaczne kwoty w pozycji kosztów statystycznych z uwagi na wysoką sprzedaż związane są z proporcjonalnym rozdzielenie kosztów marketingu do sprzedaży, a dotyczą one głównie odsetek od pożyczek. Spółka X ustalając podstawę opodatkowania potrąciła w wyniku powstania różnic ujemnych po stronie przychodów kwoty ok. 1,5 mln zł w roku 2014, w kolejnym 13,7 mln zł, z kolei w 2016 roku prawie 3,7 mln zł.

Ustalając podstawę do opodatkowania należy dodać różnice dodatnie po stronie przychodów, którymi są przychody podatkowe nieujęte w księgach rachunkowych oraz dodatnie różnice po stronie kosztów o charakterze kosztów niepodatkowych. Odjąć z kolei należy różnice ujemne po stronie przychodów, które nazywane są przychodami niepodatkowymi oraz po stronie kosztów, które nie zostały ujęte w księgach rachunkowych w bieżącym okresie. Podstawa opodatkowania w poszczególnych latach waha się od 19,3 mln zł w 2014 roku, w kolejnym roku dochód osiągnął wartość ok. 3,8 mln zł, a w ostatnim okresie wyniósł prawie 1,4 mln zł. Największe znaczenie przy ustalaniu dochodu podatkowego miały w analizowanej spółce koszty statystyczne oraz niezrealizowane różnice kursowe dodatnie oraz ujemne. Przy ustalaniu dochodu podatkowego należy pamiętać, że spółka ma możliwość odliczenia straty z lat poprzednich jednak w maksymalnej kwocie 50% i nie dłużej niż 5 kolejnych lat po okresie w którym wystąpiła strata.

Przystępując do obliczenia podatku należy pomnożyć stawkę podatkową przez podstawę jaka została ustalona poprzez korekty kosztów i przychodów. Zarówno podstawa opodatkowania jak i podatek zaokrąglany jest do pełnych złotych. W roku 2014 podatek kształtował się w wysokości 3 487 012 zł, w 2015 roku był na poziomie 538 375 zł, z kolei ostatni rok wygenerował 1 964 544 zł podatku. Podatek należny do Urzędu Skarbowego w 2016 roku został pomniejszony o odroczony podatek w wysokości 108 593 zł, gdyż spółka po przekroczeniu progów zgodnie z artykułem 37 ust 10. UoR w 2014 roku miała obowiązek tworzenia rezerw i ustalania aktywów na odroczony podatek dochodowy, którego proces ustalania został przedstawiony w tabelach poniżej.

Tabela 8. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego w latach 2015-2016.

2015						
Pozycje bilansowe	Wartość bilansowa	Wartość podatkowa	Różnice przejściowe		Aktywa z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa z tytułu odroczonego podatku
			dodatnie	ujemne		
Zapasy:	105 198 780,92	104 050 454,73	1 148 326,19		0,00	218 181,98
a) wg cen nabycia	105 198 780,92	104 050 454,73	1 148 326,19			
b) utrata ich wartości						
Należności krótkoterminowe zagraniczne:	3 998,09	3 998,09		0,00	0,00	0,00
a) należności główne	3 998,09	3 998,09				
b) niezrealizowane różnice kursowe						
Środki pieniężne w walutach:	19 583 213,81	19 583 213,13	0,68		0,00	0,13
a) wartość nominalna wg kursu historycznego	19 583 213,13	19 583 213,13				
b) różnice kursowe niezrealizowane	0,68					
Pozostałe rezerwy:	18 500,00	0,00		18 500,00	3 515,00	0,00
- rezerwa na koszty	18 500,00	0,00				
Zobowiązania długoterminowe zagraniczne:	80 406 932,49	77 637 646,08		2 769 286,41	526 164,42	0,00
a) wartość nominalna wg kursu historycznego	80 406 932,49	77 637 646,08				
Zobowiązania krótkoterminowe krajowe:	248 065,18	248 065,18		0,00	0,00	0,00
a) zobowiązania główne	248 065,18	248 065,18				
Rezerwa na odroczonego podatek						218 182,00
Aktywa z tytułu odroczonego podatku					529 679,00	
2016						
Pozycje bilansowe	Wartość bilansowa	Wartość podatkowa	Różnice przejściowe		Aktywa z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa z tytułu odroczonego podatku
			dodatnie	ujemne		
Zapasy:	65 718 742,98	65 301 270,89	417 472,09	0,00	0,00	79 319,70
a) wg cen nabycia	65 718 742,98	65 301 270,89	417 472,09			
Należności krótkoterminowe zagraniczne:	4 002,81	4 002,81		0,00	0,00	0,00
a) należności główne	4 002,81	4 002,81				
Środki pieniężne w walutach:	7 233 675,58	7 233 674,20	1,38		0,00	0,00
a) wartość nominalna wg kursu historycznego	7 233 674,20	7 233 674,20				
b) różnice kursowe niezrealizowane	1,38					
Pozostałe rezerwy:	884 008,93	0,00		884 008,93	167 962,00	0,00
- rezerwa na koszty	884 008,93	0,00				
Zobowiązania krótkoterminowe krajowe:	275 325,86	275 325,86		0,00	0,00	0,00
a) zobowiązania główne	275 325,86	275 325,86				
Zobowiązania krótkoterminowe zagraniczne:	19 883 340,18	18 138 875,71		1 744 464,47	331 448,00	0,00
a) zobowiązania główne	18 138 875,71	18 138 875,71				
b) odsetki naliczone	152 830,57	0,00				
b) niezrealizowane ujemne różnice kursowe	1 591 633,90					
Strata podatkowa	0,00				0,00	0,00
Rezerwa na odroczonego podatek						79 320,00
Aktywa z tytułu odroczonego podatku					499 410,00	

Źródło: Sprawozdanie finansowe spółki X w latach 2015-2016

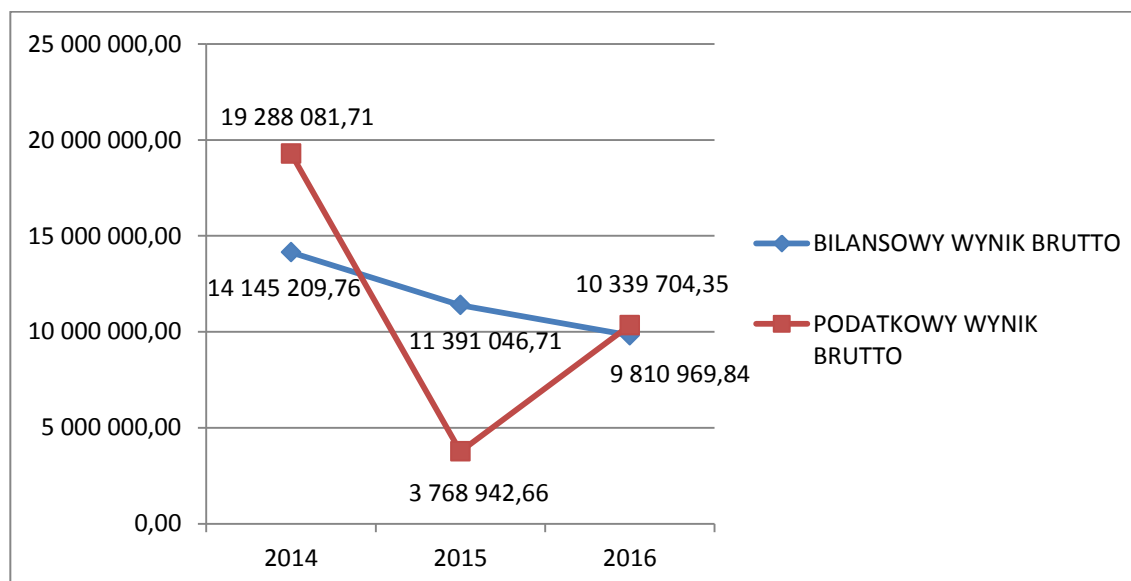
Obowiązek ustalenia podatku odroczonego wynika z rozbieżności jakie zachodzą między prawem bilansowym a prawem podatkowym. Dlatego w związku z przejściowymi różnicami, jakie wykazują w księgach rachunkowych odmienne wartości aktywów i pasywów w porównaniu do ich wartości podatkowej oraz straty podatkowej jaka możliwa jest do odliczenia, jednostka ma obowiązek porównać ich wartość księgową oraz bilansową. Należy w tym miejscu podkreślić, że porównaniu podlegają jedynie różnice przejściowe, których rozliczenie uznawane jest w myśl przepisów podatkowych jako przychody i koszty podatkowe. Z kolei odroczonego podatku nie tworzy się w związku z różnicami trwałymi między wartością bilansową i podatkową składników aktywów oraz pasywów. Chodzi w tym przypadku o aktywa i pasywa, których realizacja bądź rozliczenie nie jest uznawane za przychody i koszty podatkowe.

W 2015 roku spółka X wygenerowała dodatnie różnice przejściowe w związku z wyceną zapasów w kwocie ok. 1,15 mln zł. Z tego powodu powstała rezerwa na podatek odroczony w kwocie ok 218 tys. zł, w 2015 roku oraz w 2016 roku prawie 80 tys. zł. Należności zagraniczne mają taką samą wartość bilansową i podatkową, gdyż zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy o rachunkowości wartość podatkowa jest wartością księgową, jeśli uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu danych aktywów nie powoduje pomniejszenia podstawy obliczenia podatku dochodowego. W pozycji środków pieniężnych w walucie obcej różnica zarówno w 2015 jak i w 2016 roku jest znikoma, z kolei rezerwy na koszty, których pozycja pojawiła się przy kosztach niepodatkowych w kwocie 18,5 tys. zł w 2015 roku, a w kolejnym 884 tys. zł, wygenerowały ujemne różnice przejściowe, co przełożyło się na powstanie aktywów z tytułu podatku odroczonego w wysokości 3515 zł oraz ok. 168 tys. zł w kolejnym roku. Zobowiązania długoterminowe zagraniczne w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi utworzyły również aktywa, które w kolejnym okresie sprawozdawczym pomniejszą podatek dochodowy. Wynikało to w 2015 roku głównie z wyceny pożyczek i znaczących różnic kursów branych pod uwagę przy wycenie w porównaniu do kursów historycznych. Z kolei w 2016 roku w pozycji zobowiązań krótkoterminowych krajowych różnice wynikały z kwoty odsetek naliczonych oraz niezrealizowanych różnic kursowych, jakie zawierały się jedynie w wartości bilansowej. Rezerwy i aktywa z tytułu podatku odroczonego wykazywane są w bilansie oddzielnie, jednak można je kompensować, a część odroczoną podatku dochodowego wykazywaną w rachunku zysków i strat, stanowi różnica między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku na koniec okresu sprawozdawczego. Spółka X wygenerowała zatem w roku 2015 odroczony podatek w kwocie 311 497 zł po stronie aktywów, natomiast 108 593 zł wynikało z powiększenia w kolejnym roku

odroczonego podatku, w związku z tym podatek dochodowy został pomniejszony w kolejnych latach o wykazane kwoty.

4.5. Omówienie różnic wynikających z odmiennych zasad ustalania wyniku finansowego badanej spółki

Wykres 1. Przedstawienie wyniku bilansowego i wyniku podatkowego w spółce X w latach 2014-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki X w latach 2014-2016.

Zbadanie rachunku zysków i strat oraz informacji na temat korekt przychodów i kosztów podatkowych w spółce X pozwoliło dogłębnie poznać sytuację finansową jednostki. Analizując wynik finansowy oraz podatkowy spółki X należy zaobserwować, że nie istnieje jakiegokolwiek schemat dotyczący wysokości wyniku bilansowego i podatkowego. Powyższy wykres potwierdza to stwierdzenie. Badana spółka w całym okresie generowała odmienne wyniki. Nie należy zatem wnioskować, że wynik bilansowy będzie zawsze mniejszy czy większy od wyniku podatkowego. Analiza spółki pokazała, że mając wysoki wynik bilansowy, jednostka może wykreować znacząco niższy wynik podatkowy, a jednocześnie mając już wysoki wynik bilansowy, można wygenerować jeszcze wyższy wynik podatkowy. Nie przewidzi się także, które kategorie będą generowały w większej mierze podatek dochodowy lub też będą go pomniejszały. Po części to rodzaj działalności jaki prowadzi jednostka może mieć wpływ na to, które przychody i koszty mogą mieć większe

znaczenie przy kształtowaniu się wyników. Natomiast nigdy nie powinno się zniekształcać wyniku na korzyść jednostki, gdyż wchodzi to w zakres księgowości, która nie jest uznawana za prawidłową i miarodajną dyscyplinę w rachunkowości.

Przyjmuje się w praktyce, że przepisy podatkowe silnie oddziałują na cały system rachunkowości. Polega to w szczególności na dostosowaniu odmiennych rozwiązań występujących w prawie bilansowym i podatkowym, co skutkuje przyjęciem różnorodnych procedur zgodnych z przepisami podatkowymi, a jednocześnie sprzecznych z prawem bilansowym. Niezgodności te prowadzą do ujęcia w zestawieniu wielkości, które nie spełniają zasady rzetelności. Przykładem mogą być przyśpieszone odpisy amortyzacyjne, które skutkują błędną wyceną aktywów w bilansie jednostki.

Odmiennosc celów w prawie bilansowym i podatkowym oraz przyjęte zasady dotyczące ustalania rezultatów działalności są odwiecznym powodem występowania różnic przy ustalaniu wyniku finansowego i podatkowego. Właściwe odzwierciedlenie wpływu i rozbieżności w wyniku bilansowym i podatkowym jest możliwe dzięki odpowiedniej interpretacji oraz klasyfikacji różnic jakie zachodzą w rachunku wyników oraz rachunku podatkowym, mianowicie w zakresie przychodów i kosztów. Wynik finansowy ustalony na zasadach bilansowych jest uznawany za wiarygodny miernik efektów generowanych w danym okresie przez działalność podmiotu. Z perspektywy podatkowej ustalony wynik finansowy przedstawia ekonomiczne źródło podatku oraz mówi o występowaniu zdolności podatkowej bądź jej braku.

Różnice jakie zachodzą w prawie bilansowym oraz podatkowym znajdują się w sprawozdaniu finansowym jako informacja dodatkowa. Uzupełnia ona rachunek zysków i strat o te informacje, których objaśnienie jest niezbędne, aby rzetelnie i jasno przedstawić sytuację finansową jednostki. Sporządzanie informacji dodatkowej jest obligatoryjnym obowiązkiem dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe.

Zakończenie

Celem niniejszej pracy było przedstawienie wyniku finansowego w ujęciu bilansowym oraz podatkowym. Poprzez ukazanie teoretycznych aspektów prawa bilansowego i podatkowego możliwe było przystąpienie do szczegółowej analizy różnic jakie występują w tych kategoriach rachunkowości. Dane zestawione w tabelach oraz porównane w czasie umożliwiły określenie efektów działalności przedsiębiorstwa w latach 2014-2016, a także sformułowanie odpowiednich wniosków dotyczących różnic w wynikach. Hipoteza postawiona na początku pracy odnosiła się do odmienności wyniku finansowego w ujęciu bilansowym w porównaniu do wyniku podatkowego. Stwierdzono jej prawidłowość, gdyż różnice w wynikach będą występowały zawsze, z uwagi na rozbieżności w zasadach ustalania wyniku. Wynik bilansowy odnosi się do efektów całej działalności jednostki, z kolei wynik podatkowy ustalany jest na potrzeby wyliczenia podatku dochodowego. Podstawowym celem w prawie bilansowym jest wierny i rzetelny obraz działalności jednostki, a więc faktyczne odzwierciedlenie wartości obrazujących aktywa i pasywa. Powinno to prowadzić do przedstawienia rzeczywistego wyniku finansowego. Jednak ustalenie wyniku bilansowego nie pokrywa się z wynikiem podatkowym. Ustalany jest na innych zasadach oraz na podstawie innych aktów prawnych. Prawo podatkowe narzuca bowiem zakres wyłączeń określonych przychodów i kosztów z podstawy opodatkowania. Występują także niekiedy przychody i koszty, które należy wziąć pod uwagę ustalania podstawy opodatkowania. Uzasadnieniem rozbieżności między zakresem przychodów oraz kosztów w dwóch ujęciach jest właściwa realizacja celów polityki fiskalnej, charakteryzujących odmienne cele realizacji w prawie bilansowym.

Podsumowując, ważne jest prawidłowe ustalenie wyniku finansowego spółki oraz właściwe i uzasadnione uwzględnienie korekt dotyczących kategorii przychodów i kosztów podatkowych w spółce. Umożliwia to bowiem przedstawienie rzetelnego obrazu działalności przedsiębiorstwa, który jest głównym celem prawa bilansowego. Natomiast podatek dochodowy ustalany jest w związku z osiąganiem korzyści na podstawie prawa podatkowego. Wnioski jakie wynikają z analizy rozbieżności między księgowym a podatkowym ujęciem zdarzeń gospodarczych prowadzą do stwierdzenia, że problematyczny jest ich zakres. Odmienne sposoby ustalania wyniku bilansowego i podatkowego często powoduje występowanie niezgodności i problemów przy ustalaniu tych wyników.

Bibliografia

A. Książki

1. Bailey G., Wild K., Międzynarodowe Standardy Rachunkowości w praktyce, FRR w Polsce, Warszawa 2002.
2. Baran W., Podstawy rachunkowości, Difin, Warszaw 2014.
3. Burzym E., Rachunkowość przedsiębiorstw i instytucji, PWE, Warszawa 1980.
4. Bylicki L., Polski system podatkowy zagadnienia ogólne, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, Płock 2016.
5. Cicha A., Zasiewska K., Rachunkowość dla samodzielnych księgowych - ujęcie praktyczne, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2016.
6. Czubakowska K., Redakcja naukowa Rachunkowość przedsiębiorstw, PWE, Warszawa 2014.
7. Dolata S., Podstawy wiedzy o podatkach i polskim systemie podatkowym, Opole 1999.
8. Flower J., Global Financial Reporting, New York 2002.
9. Gabrusiewicz W., Analiza finansowa przedsiębiorstwa Teoria i zastosowanie, PWE, Warszawa 2014.
10. Gabrusiewicz W., Remlein M., Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa, PWE, Warszawa 2011.
11. Gierusz J., Plan kont z komentarzem, ODDK, Gdańsk 2012.
12. Gomułkiewicz A., Małecki J., Podatki i prawo podatkowe. Dla studentów i praktyków, wyd. trzecie, Poznań.
13. Kalwasińska E., Maciejowska D., Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa według polskiego prawa bilansowego, WWZ, Warszawa 2016.
14. Kiziukiewicz T., Rachunkowość przedsiębiorstw wybranych sektorów gospodarki, PWE, Warszawa 2014.
15. Kiziukiewicz T., Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych, Difin, Warszawa, 2009.
16. Kondratowicz Garbarska I., Rachunek zysków i strat, PWE, Warszawa 2013.
17. Koperkiewicz -Mordel K. i in., Polskie prawo podatkowe, Difin, Warszawa 2006.
18. L. Pacioli, Tractatus XI de Computis et Scripturis. Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita, Traktat o rachunkowości wydany z okazji Jubileuszu

- 100-lecia organizacji księgowych na ziemiach polskich 1907-2007, SKwP, Warszawa 2007.
19. Łazarowicz E., Historia powstania księgowości podwójnej i rachunku kosztów, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2011.
 20. Łazarowicz E., Podstawy rachunkowości w świetle polskiego prawa bilansowego, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2013.
 21. Maciejowska D., Podstawy rachunkowości finansowej, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016.
 22. Maciejowska D., Podstawy rachunkowości finansowej, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania, Warszawa 2016.
 23. Małecki P., Mazurkiewicz M., CIT: podatki i rachunkowość: komentarz, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
 24. Mariański, Opodatkowanie działalności gospodarczej w Polsce, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
 25. Micherda B., Prawo bilansowe i prawo podatkowe, Difin, Warszawa 2011.
 26. Nowak E., Rachunkowość Kurs podstawowy, PWE, Warszawa 2016.
 27. Nowak W.A., Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek, Oficyna, Warszawa 2012.
 28. Olchowicz I., Podstawy rachunkowości, Tom I, Wydanie 7, Difin, Warszawa 2009.
 29. Olchowicz I., Rachunkowość podatkowa, Difin, Warszawa 2000.
 30. Olchowicz I., Tłaczała A., Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów, Difin, Warszawa 2015.
 31. Por. Johnson H. T., Kaplan R. S. , Relevance Lost. The Rise and Fall of Management Accounting, Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts 1987.
 32. Praca zbiorowa pod redakcją Kazimierza Sawickiego, Zasady rachunkowości jednostek gospodarczych, PWE, 2004.
 33. Prof. dr hab. A. M. Bernacki, Rachunkowość i finanse podmiotów gospodarczych.
 34. Prysiński Ł., Przedsiębiorstwo i zarządzanie, The impact of differences in tax and accounting law on the assessment of the efficiency of business in the manufacturing sector, Wyd. SAN, Warszawa 2015.
 35. Sierpińska M., Jachna T., Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych, PWN, Warszawa 2007.
 36. Skrzywan S., Teoretyczne podstawy rachunkowości, PWE, Warszawa, 1971.

37. Szaruga K., Seredyński R., Dokumentacja zasad (polityki) rachunkowej ODDK, Gdańsk 2015.
38. Szczypa P., Rachunkowość dla Ciebie, CeDeWu, Warszawa 2013.
39. Szczypa P., Rachunkowość zarządcza - klucz do sukcesu, CeDeWu, Warszawa 2015
40. Szmigielski M., Lachowski W., MSSF - co warto wiedzieć, „Rachunkowość” nr 12/2004.
41. Tomala K., Prawo podatkowe podatki dochodowe, SKWP, Warszawa 2017,
42. Turyna J., Rachunkowość finansowa Wydanie czwarte, C.H.Beck, Warszawa 2014.
43. Walińska E., Rachunkowość finansowa, wyd. III, Oficyna, Warszawa 2014.
44. Wędzki D., Sprawozdanie finansowe według polskiego prawa bilansowego, Oficyna, Warszawa 2014.
45. Wolański R., System podatkowy w Polsce, Oficyna, Warszawa 2009.

B. Źródła prawne

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dział 41.
2. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 317).
3. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2018 r. poz. 200 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2017 r. Poz. 201).
5. Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. 2018 poz. 395 z późn. zm.).

Wykaz skrótów

UoR – Ustawa o Rachunkowości

WNIp – Wartości niematerialne i prawne

u. p. d. o. p. – ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych

u. p. d. o. f. - ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych

Spis tabel

Tabela 1. Zależności występujące pomiędzy kosztem i przychodem a wydatkiem i wpływem.....	25
Tabela 2. Klasyfikacja pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.....	32
Tabela 3. Przykładowe pozycje przychodów i kosztów działalności finansowej.....	35
Tabela 4. Rachunek zysków i strat w wariancie porównawczym i kalkulacyjnym.....	39
Tabela 5. Wybrane pozycje bilansu spółki X w latach 2014- 2016.....	61
Tabela 6. Rachunek zysków i strat w spółce X w latach 2014-2016.....	62
Tabela 7. Proces ustalania podstawy do opodatkowania.....	65
Tabela 8. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego w latach 2015-2016.....	69

Spis schematów

Schemat.1. Metoda pośrednia uzgodnienia dochodu podatkowego.....	52
Schemat. 2. Odliczenia od dochodu do opodatkowania.....	53

Spis wykresów

Wykres 1. Przedstawienie wyniku bilansowego i wyniku podatkowego w spółce X w latach 2014-2016.....	71
---	----